

Un esbós bibliogràfic sobre les migracions internacionals¹

Joan J. Pujadas

Universitat Rovira i Virgili
Arxiu d'Etnografia de Catalunya
Tarragona

Fer una bibliografia és sempre una tasca ingrata. D'una banda, per molt que es busqui l'exhaustivitat, aquesta resulta relativa; sempre hi ha fonts que no es localitzen i títols que s'escapen, especialment si tenim en compte que el nostre país i les nostres universitats encara estan mancats d'unes infraestructures de recerca com les dels països més avançats. D'altra banda, una bibliografia és, per la seva mateixa naturalesa, una obra efímera, que resta superada des del mateix moment de veure la lletra impresa i sobretot en una temàtica com la dels processos migratoris que ha esdevingut avui en dia tant un problema social d'interès polític i mediàtic, com una línia de recerca per part de nombrosos científics socials, de diferents disciplines.

Aquest treball, que assumeix d'antuvi el seu caràcter provisional i temptatiu, vol ser fonamentalment una eina de treball orientada molt especialment als joves investigadors que, des de la perspectiva antropològica, s'inicien en aquest àmbit apassionant i relativament nou de la recerca a casa nostra. Desitjaria també que, malgrat les seves mancances, pogués tenir alguna utilitat per als professionals que s'hi dediquen, encara que pel seu caràcter generalista, aquesta bibliografia hauria de ser completada en un futur immediat per d'altres més orientades cap als diferents camps específics de recerca i, també, més exhaustives en els respectius camps d'interès.

Uns dels aspectes més destacats de la producció bibliogràfica catalana sobre el tema, tal com s'analitza amb detall a l'article «Catalunya i les migracions estrangeres: un estat de la qüestió», publicat en aquest mateix número de la REC, és el seu caràcter molt recent i provisional, d'una banda, i, també, el fet que molts d'aquests treballs són treballs d'encàrrec, ja que les institucions públiques tenen necessitats urgents d'anàlisi de situació que serveixin per orientar les polítiques en matèria d'immigració estrangera. Manquen encara els estudis en profunditat, les tesis doctorals (algunes de les quals s'estan fent) i, en definitiva, estem encara en un moment en què ens manca una perspectiva més global, tant des del punt de vista del coneixement empíric dels fenòmens associats a la instal·lació entre nosaltres de grups socioculturalment molt diferents, com des del punt de vista de les perspectives analítiques i teòriques amb què s'estan començant a tractar aquests objectes d'estudi.

L'adquisició d'aquesta perspectiva analítica, més enllà de la immediatesa de resposta que demana la solució dels problemes socials i dels estereotips que es generen a partir dels discursos polítics, mediàtics i de carrer, esdevé un problema metodològic i epistemològic per als científics socials. La bibliografia que aquí presentem vol contribuir, com a instrument de treball, a donar elements per assolir una perspectiva adequada per poder tractar

l'anàlisi dels processos migratoris en un doble sentit. D'una banda, s'hi han incorporat referències d'alguns dels treballs més significatius sobre les migracions dels països de l'anomenat Tercer Món cap a Europa i Amèrica del Nord, per tal d'insistir en una obligada via comparativista. D'altra banda, encara que la majoria dels lectors d'aquesta revista suposem que provenen del camp de l'antropologia, hem volgut insistir en la importància del tractament transdisciplinari d'aquesta problemàtica. En aquest sentit, hem donat espai i un bon nombre de referències a treballs politològics, sociològics, jurídics, econòmics i demogràfics.

La manca d'accessibilitat i el caràcter restringit de moltes de les publicacions que tracten des de l'òptica de les diferents ciències socials el tema de la immigració fa urgent plantejar-se, per a aquells qui treballen en aquest camp, la possibilitat de crear alguna publicació transdisciplinari per tractar monogràficament aquest objecte d'estudi, tal com reclamava molt recentment el professor Antonio Izquierdo des de les pàgines de la revista *Política y Sociedad*. Mentrestant no arribi aquesta situació haurem de continuar furgant per biblioteques i revisant puntualment tots els sumaris de les revistes, de la premsa i dels informes de les institucions públiques per tal d'«estar al dia» en aquest tema.

Vull aprofitar aquesta presentació de la bibliografia, tant per demanar la benevolència del lector com la seva col·laboració. En nom dels membres de l'Arxiu d'Etnografia de Catalunya, agrairé als lectors de la REC que vulguin ajudar a incrementar i a posar al dia aquesta bibliografia, per a futures edicions, que facin el favor d'enviar-me les seves referències a la seu de l'Arxiu (Universitat Rovira i Virgili, Plaça Imperial Tarraco, 1. 43071 Tarragona).

1. ABAD MÁRQUEZ, L. V. «Nuevas formas de inmigración: un análisis de las relaciones interétnicas». Madrid: *Política y sociedad*, núm. 12, 1993.
2. ABARCA JUNCO, P. «Nacionalidad y extranjería en la Nueva Constitución». *Lecturas sobre la Constitución española*. T. II. UNED, 1978, pàg. 349-392.
3. ABDALATI, H. *Lucas sobre el Islam*. Madrid: Centro Islámico de España, 1989.
4. ABDELLATIF, S. «Les Français-Musulmans ou le poids de l'histoire à travers la communauté picarde». a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
5. ABDELMUOLA, M. *Islam et Occident: affrontements culturels des idéologies*. Biblioteca del Instituto de Cooperación con el Mundo Árabe, 1990.
6. ABELLA, L. «Los inmigrantes magrebíes en la recogida de cítricos de la Comunidad Valenciana». València: *Revista d'Estudis Autònoms*, 1992.
7. ABOU SADA, G.; COURAULT, B. i ZEROULOU, *L'immigration au tournamt*. París: L'Harmattan, 1988.
8. ABOU, J. M. i FREEMAN, R. B. (Comps.). *Immigration. Trade and the Labor Market*. Chicago: University of Chicago Press, 1991.

1. Vull agrair a les persones següents la tramesa dels seus treballs, cosa que ha fet possible una certa exhaustivitat sobre aquest terreny de recerca, encara molt incipient a Catalunya: M. Alonso, V. Bergalli, R. Crespo, M. del Olmo, D. Juliàno, A. Kaplan, L.M. Narbona i D. Provansal. A. Kaplan m'ha proporcionat, a més, una trentena de referències que desconèixiem, per la qual cosa li volem manifestar el nostre agraïment. Menció a part mereix Carme Martínez, que ha estat una eficaç col·laboradora que ha fet la tasca feixuga d'introduir a l'ordinador tota aquesta bibliografia.

9. ACKAOUY, C. *Un nom de papier, l'identité perdue d'un immigré*. París: Ed. Clancier-Guénaud, 1981.
10. ACTUALIDAD ÁRABE. «La economía marroquí. Balance de 25 años». *Actualidad árabe*, núm. 8, 1986.
11. AGERON, C. R. *Les Algériens musulmans et la France. (1871-1919)*. París: PUF, 1968.
12. AGERON, C. R. *Historie de l'Algérie contemporaine*. París: PUF, 1979.
13. AHMED. *Une Vie d'algérien, est-ce que ça fait un livre que les gens vont lire?* París: Éd. du Seuil, 1973.
14. ALBERONI, F. i BAGLIONE, G. *L'integrazione del immigrato nella società industriale*. Bologna: Il mulino, 1965.
15. ALEF. *Racismo*. Madrid: Encuesta para la Televisión Española, 1986.
16. ALEGRET, J. L. et alii. «Cómo se enseña y cómo se aprende a ver al otro». Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1991.
17. ALEGRET, J. L. et alii. *Sobre interculturalitat. Documents de treball de la segona Escola d'Estiu sobre Interculturalitat*. Girona: Documents de Treball de la Segona Escola d'Estiu sobre Interculturalitat, 1992, pàg. 69-73.
18. ALMERIA ACOGE. *Informe general. Memoria 1990*. Almería: Almería Acoge, 1991
19. ALONSO, E. «El Islam y los musulmanes en los diccionarios y enciclopedias españolas». Madrid: Darek-Nyumba. *Encuentro Islamo-Cristiano*, núm. 211, 1990.
20. ALONSO, E. «De las Taifas a la federación». Madrid: Darek-Nyumba. *Encuentro Islamo-Cristiano*, 1990, núm. 222.
21. ALONSO DEL RIO, M. «Inmigración de dones marroquinas al camp de Tarragona». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993 (en premsa), 1993.
22. ALONSO OLAIZ, E. «Minorías étnicas, inmigrantes extranjeros, racismo y trabajo social comunitario». *Revista de Trabajo Social*, núm. 117, 1990, pàg. 89-101.
23. ALONSO OLEA, M. «Los trabajadores extranjeros en España» a *Las inversiones de capital extranjero en España*. Vol. II, 1960, pàg. 621-638.
24. ALOUANE, Y. *L'emigration maghrébine en France*. Tunis: Éd. CERES-Production. Col. Horizon Maghrébin, 1979.
25. ALTHABE, G. «Production de l'étranger, xenophobie et couches populaires urbaines». París: *L'Homme et la Société*, núm. 77-78, 1985.
26. AMIS, Ph. «Migration, urban poverty, and the housing market: the Nairobi case». a EADES, J. (Comp.) *Migrants, Workers and Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
27. AMSELLE, J-L. *Les migrations africains*. París: Maspero, 1976.
28. ANDIZIAN, S. et alii. *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
29. ANDIZIAN, S. i STREIFF, J. «Transposiciones y reinterpretaciones del papel femenino tradicional en una situación de inmigración», a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
30. ANSAY, T. i GESSNER, V. *Gatarbeiter in Gessellchafft und Recht*. Mvenche: C.H. Beck, 1974.
31. ANTAKI, I. *La cultura de los árabes*. Mèxic: Ed. Siglo XXI, 1989.
32. APIC (ASSOCIACIÓ PER A LA PROMOCIÓ I INSERCIÓ PROFESSIONAL). «Projecte integral d'inserció social i professional per a treballadors immigrants de la província de Barcelona». Barcelona: 1991.
33. ARAGÓN BOMBÍN, R. «La emigración española a través de la legislación y de la organización administrativa», a *Economía y Sociología del Trabajo*, núm. 8-9, 1990, pàg. 60-69. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
34. ARAGÓN BOMBÍN, R. «Hacia una política activa de inmigración». Madrid: *Economía y Sociología del Trabajo*, núm. 11, 1991, pàg. 97-108.
35. ARAGÓN BOMBÍN, R. «Inmigración extranjera en España durante los años 80 y política durante la década de los 90». *Itinera: Annales de la fundación Paulino Torras Domènech*. Fundación Torras Domènech, 1991.
36. ARAMBURO CAMPOY, F. «Los movimientos migratorios en Barcelona y su comarca». Barcelona: *Anales de Sociología*, 1966.
37. ARANGO, J. «La teoría de la transición demográfica y la experiencia histórica». Madrid: *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 10, 1966. CIS.
38. ARANGO, J. «El 'Sur' en el sistema migratorio europeo. Evolución y perspectivas». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
39. ARDENER, E. W. «Language, ethnicity and population» Moss i Rathbone (comps.): *The population factor in African Studies*. Londres: 1975.
40. ARJONILLA, S. «Relación entre las migraciones y el mercado laboral en la economía globalizada contemporánea». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
41. ARMENGOL, L. «Les migracions andorranes al segle XIX». a VVAA: *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra: Ed. Maià, 1991. pàg. 21-24.
42. ASOCIACIÓN DE SOLIDARIDAD CON LOS TRABAJADORES INMIGRANTES. *Cuestiones puntuales sobre la extranjería en España*. Madrid: Informe elaborat per Càrites Espanyola, 1991.
43. ASSOULINE, F. *Musulmanes, une chance pour l'Islam*. París: Éd. Flammarion, 1992.
44. AUGARDE, J. «La migration algérienne». *Hommes et Migrations*, núm. 116, 1970.
45. AUTREMENT. «Culture immigrée». *Revue Autrement*, dossier 11, 1977.
46. BADIA I MARGARIT, A. M. «La integració idiomàtica i cultural dels immigrants. Reflexions, fets i plans». Barcelona: *Qüestions de la Vida Cristiana*, núm. 31, 1966.
47. BADUEL, P. R. *Société et émigration au Nefzaoua*. (Sud-Tunisie). París: Ed. CNRS, 1980.
48. BAKER, D. *Race, ethnicity and Power: a comparative study*. Londres: Routledge & Kegan Paul, 1983.
49. BALCELLS DE SARACIBAR, J. A. *Derechos de los Extranjeros en la legislación laboral española*. Barcelona: Ed. Hermes, 1958.
50. BALLARD, R. «The political economy of migration: Pakistan, Britain and the Middle East». a EADES, J. (Comp.) *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock, 1987.
51. BALTA, P.; RULLEAU, C. i DUTEIL, M. *L'Algérie des Algériens*. París: Les éditions ouvrières, 1982.
52. BANCO EXTERIOR DE ESPAÑA. *Economía africana*. Madrid: Servicio de Estudios Económicos, 1980.
53. BANTON, M. *Racial Theories*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
54. BARA DIOP, A. *La famille wolof*. París: Krthala, 1985.
55. BARÓ, L. «La política d'inmigració a Andorra (1980-1989)», a VVAA *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra: Ed. Maià, 1991.
56. BAROU, J. «In the After-

- math of Colonization: Black African Immigrants in France», a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER, *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
57. BAROUDI, A. *Maroc, l'impérialisme et émigration*. París: Éd. Le Sycomore, 1978.
58. BARRETO, A. «La migración rioplatense en España». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
59. BARTOLI, H. «Analyse et signification des migrations de main-d'oeuvre». París: *Cahiers de l'ISEA*, 1966.
60. BARTOMEU, E. «Immigració i protecció social a Andorra», a VVAA *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra: Ed. Maià, 1991.
61. BASTENIER, A. i DASSETO, F. «Les particularités d'un jeune prolétariat non fixé: les jeunes issus de l'immigration italienne en Belgique». *Studi Emigrazione*, núm. 81. Centro Studi Emigrazione, 1986.
62. BEAUCHESNE, H. i ESPOSITO, J. *Les enfants de migrants*. París: PUF, 1981.
63. BEAUD, M. «Le pays méditerranéens dans le système national/mondial hiérarchisés». *Revue Tiers Monde*, vol. XXIV, núm. 96, 1983.
64. BECANA SANAHUJA, A. *Estudio de la población inmigrante extranjera afincada en los pueblos de la diócesis de Lérida*. Lleida: Delegació Diocesana de Migracions (en ciclostil), 1991.
65. BEGAG, A. *L'immigré et sa ville*. Lió: PUL, 1984.
66. BEHMAN, D.; BAURAOUI, S. *Familles musulmanes et modernité: le défi des traditions*. París: Publisud, 1986.
67. B.E.I.C.E. (BOLETÍN ECONÓMICO DE INFORMACIÓN COMERCIAL ESPAÑOLA). *Argelia, Marruecos, Túnez. Las economías de los países del Norte de África: sus relaciones con España*. B.E.I.C.E., 1991.
68. BEKOUCHI, M-H. *Du bled à la ZUP ou la couleur de l'avenir*. París: CIEM-l'Harmattan, 1984.
69. BELARDI, A. *Corps au féminin*. Casablanca: Le fennec, 1991.
70. BELLINI, F. «L'émigration des travailleurs grecs». *Les Temps Modernes*, vol. 21, núm. 241, 1965.
71. BELLOULA, T. *Les Algériens en France*. Alger: Editions nationales algériennes, 1965.
72. BENAMARANE, D. *L'émigration algérienne en France*. Alger: SNED, 1983.
73. BEN JELLOUN, T. *La plus haute des solitudes misère sexuelle d'émigrés nord africains*. París: Éd du Seuil, 1977.
74. BEN JELLOUN, T. *France, terre d'asile et de rejet*. París: Éd du Seuil, 1984.
75. BEN JELLOUN, T. *Hospitalité française*. París: Éd. du Seuil, 1984.
76. BEN JELLOUN, T. *Amb la mirada baixa*. Barcelona: Ed. 62, 1991.
77. BENDIFALLAH, S. *L'immigration algérienne et le droit français*. París: LGDJ, 1974.
78. BENDIFALLAH, S. *Guide de l'émigré algérien face à la législation*. Alger: SNED, 1975.
79. BENHADJI, A. «Retour et réinsertion des travailleurs migrants dans leur pays d'origine». Lausanne: *Bulletin de l'Institut International d'Études sociales*, núm. 12, 1974.
80. BENNANI, J. *Le corps suspect, le migrant, son corps et les institutions soignantes*. París: Éd. Galilée, 1980.
81. BENNOUNE, M. «The Maghrebin migrant worker in France». *Race and Class*, vol. XVII, núm. 1, 1975.
82. BENOIT, J. *Dossier E... comme esclaves*. París: Alain Moreau, 1980.
83. BENOIT, J. «Recyclés ou exclus, les nouveaux OS». a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
84. BENOT, Y. «Les droits politiques aux immigrés». a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
85. BENTAHAR, M. *Les Arabes en France*. Rabat: Société marocaine des éditeurs réunis, 1979.
86. BERGALLI, V. «Memoria e historia. La literatura de la 'transterración' argentina». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
87. BERGALLI, V. «Gestión simbólica de los espacios públicos urbanos: el caso del distrito y de Barcelona», (en premsa).
88. BERGALLI, V. «Barcelona, Ramblas abajo. La ciudad, el mar y el extranjero». *Carpeta Archipiélago*, núm. 12, pàg. 29-34.
89. BERGALLI, V. «Inmigración/emigración. La necesidad de un modelo», (en premsa).
90. BERNABÉ, R. i CABRÉ, C. «Incidències de les migracions africanes entre els indigents a Barcelona». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
91. BERNARD, C. *La politique de l'emploi-formation au Maghreb. (1979-1980)*. París: CNRS, 1982.
92. BERNARDI, N.; DISSLER, J.; DUGRAND, A. i PANZANI, A. *Les dossiers noirs du racisme dans le midi de la France*. París: Éd. du Seuil, 1976.
93. BERQUE, J. i CHARNAY, J-P. *Normes et valeurs dans l'Islam contemporain*. París: Payot, 1966.
94. BERQUE, J. *L'Islam au défi*. París: Gallimard, 1980.
95. BERROCAL, L. «Reestructuración económica y movilidad de la fuerza de trabajo en Europa. Cinco hipótesis erróneas». *Zona Abierta*, núm. 29, 1983.
96. BERTAUX, P. *África, desde la prehistoria hasta los estados actuales*. Madrid: Siglo XXI, 1972.
97. BERTHIER, C. *Activité, chômage et émigration dans l'Est algérien*. Strasbourg: Thèse de IIIe cycle Université Louis-Pasteur.
98. BILLING, M. *L'internationale Raciste. De la psychologie à la science des races*. París: Ed. Masperó, 1981.
99. BLABLOCK, H. M. *Toward a theory of minority group relations*. Nova York: McGraw-Hill, Teoria, 1965.
100. BLACHÈRE, R. *Le Coran*. París: PUF, 1983.
101. BODY, J. «Body politics: continuing the anticircuncision crusade» *Medical Anthropology Quarterly*, vol. 5, núm. 1, 1991.
102. BÖHNING, W. R. *The migration of workers in the United Kingdom and the European community*. Oxford University Press, 1972.
103. BÖHNING, W. R. i MAILLAT, D. *Les effets de l'emploi des travailleurs étrangers*. París: OCDE, 1974.
104. BÖHNING, W. R. i WERKIN, J. «Migration internationale por l'emploi. Réflexions d'ordre économique social et sur les droits de l'homme concernant le futur statut des nationaux des pays tiers dans le marché intérieur européen». *World Employment Programme. Working Paper*. International Labour, 1990.
105. BOIX STORACE, A. «La inmigración uruguaya en España 1970-1985», a VVAA *Inmigración, integración e imagen de los latinoamericanos en España 1931-1987*. Madrid: OEI, 1988.
106. BOLOS I CAPDEVILA, M. «La inmigración en Barcelona de los últimos decenios». Madrid: *Estudios Geográficos*, CSIC, núm. 75, 1959.
107. BOLZMAN, C. «Identidad colectiva, dinámica asociativa y

- participación social de las comunidades migrantes en Suiza: el ejemplo de españoles e italianos». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
108. BONET CORREA, S. «Los extranjeros en el ordenamiento jurídico español». *RGLJ*, 1965, pàg. 499 i s.
109. BONNET, J.-C. *Les pouvoirs publics français et l'immigration dans l'entre-deux-guerres*. Lió: Centre d'histoire économique et sociale de la région lyonnaise, 1976.
110. BORJAS, G. J. *Friends or Strangers: The Impact of Immigrants on the U.S. Economy*. Nova York: Basic Books, 1990.
111. BORJAS, G. J. «The impact of immigrants on the employment opportunities». Rome: *International Conference on migration*. OCDE, 1991.
112. BORRAJO DACRUZ, E. «El trabajador extranjero en el Derecho laboral de España». *C.P.S.*, núm. 38, 1958, pàg. 7-58.
113. BORRÁS, A. «Los derechos del hombre inmigrante: tres años de la Ley de extranjería», a *VVAA Los derechos fundamentales del hombre inmigrante*. Madrid: Delegación Diocesana de Inmigrantes, 1988.
114. BORRÁS, A. «El control de los flujos migratorios: las políticas europeas, problemáticas diversas». Barcelona: *Simpòsium Internacional sobre els Moviments Humans en el Mediterrani Occidental*. Institut Català d'Estudis Mediterranis. Generalitat de Catalunya, 1989.
115. BOSSHARDT, M.-O. i MARC, E. *L'Emigration des Soninké vers la France*. Document de travail de la SEDES, 1975.
116. BOTEY, J. *Cinquanta-quatre relats d'immigració*. L'Hospitalet: Centre d'Estudis de l'Hospitalet i Diputació de Barcelona, 1986.
117. BOUDJEDRA, R. *En Algérie*. París: Hachette, 1971.
118. BOULOT, S. i BOYSSON-FRADET, D. «Echecs scolaires des enfants des travailleurs immigrés», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
119. BOURDIEU, P. i altres. *Travail et travailleurs en Algérie*. Paris-La Haye: Mouton, 1963.
120. BOURGUIGNON, F. i GALLAIS HAMON, G. *Choix économiques liés aux migrations internationales de main-d'oeuvre, le cas européen*. París: OCDE, 1977.
121. BRIOT, F. i VERBUNT, G. *Immigrés dans la Crise*. París: Les Editions Ouvrières, 1981.
122. BROKENSHE, D. *Applied Anthropology in English speaking Africa*. Lexington: University of Kentucky, The Society for Applied Anthropology, 1966.
123. BRYDON, L. «Who moves?. Women and migration in West Africa in the 1980s». a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
124. BRUSCHI, CH. i BRUSCHI, M. «Le pouvoir des guichets». a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
125. BUECHLER, H. C. «Introduction». a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER (Comp.), *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
126. BUECHLER, H. C. «Spanish Galician Migration to Switzerland: Demographic Processes and Family Dynamics». a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER, (Comp.), *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
127. BUECHLER, J. M. «A Review—Guest, Intruder, Settler, Ethnic Minority, or Citizen: The Sense and Nonsense of Borders». a BUECHLER, H. C. i J. M. BUECHLER, (Comp.), *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
128. BUECHLER, H. C. i BUECHLER, J. M. «Los Suizos: Galician Migration to Switzerland». a SAFA, H. I.; B. DU TOIT (Comp.) *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
129. BUECHLER, H. C. i BUECHLER, J. M. (Comp.) *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
130. CAHIERS FIC. *Maghrébins en France*. París: Ministère de la Culture, 1984.
131. CALVO BUEZAS, T. «Actitudes y prejuicios de los españoles ante los refugiados y ante los extranjeros». *Simpòsium Internacional sobre els Moviments Humans en el Mediterrani Occidental*. Institut Català d'Estudis Mediterranis. Generalitat de Catalunya, 1989.
132. CALLIER, C. «Working-class Portuguese Families in a French Provincial Town: Adaptive Strategies». a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER, *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
133. CALLOVI, G. «Prospective des flux migratoires internationaux dans l'Europe communautaire à l'aube du troisième millénaire». París: *Futuribles international*, 1988.
134. CALVANESSE, F. i PUGLIESE, E. «Emigrazione ed immigrazione in Italia. Tendenze recenti». Venècia: *Revista Economia ed Lavoro*, núm. 1, 1983.
135. CALVO BUEZAS, T. *El racismo que viene*. Madrid: Tecnos, 1990.
136. CALVO CARAVACA, A. L. et alii. «El extranjero ante el recurso constitucional de amparo». *La Ley*, T. II, 1982, pàg. 824-831.
137. CALVO MALLOL, R. et alii. *Recull estadístic general de la població. Andorra 1990*. Andorra: Conselleria de Treball i Benestar Social, 1990.
138. CAMILLERI, C. «Problèmes psychologiques de l'immigré maghrébin». *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
139. CAMPANI, G. «Migration from Eastern Europe into Italy: the Albanians and the others». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
140. CANALS, J. «La diferència com a possible etiqueta diagnòstica: una nova categoria assistible?». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
141. CANDEL, F. *Els altres catalans*. Barcelona: Ed. 62, 1964.
142. CANDEL, F. *Inmigrantes y trabajadores*. Barcelona: Planeta, 1972.
143. CANDEL, F. *Apuntes para una sociología del barrio*. Barcelona: Ed. Península, 1972.
144. CANO, F. A.; LEGASA, A. i GIL, M. *Una alternativa social y cultural con nómadas y chabolistas*. Pamplona: Patronato Santa Lucía, 1984.
145. CAPEL SÁEZ, H. «Los estudios acerca de las migraciones interiores en España». Barcelona: *Revista de Geografía*, vol. I, núm. 1, 1967.
146. CARANCI, C. «Tradición y cambio en África». *ICE*, núm. 559, 1980.
147. CARDELÚS, J.; OROVAL, J. M. i PASCUAL, Á. «Sistema económico y movimientos migratorios I». Roma: *La Crítica Sociológica*, núm. 36, 1975-76, pàg. 75-84.
148. CARDELÚS, J.; OROVAL, J. M. i PASCUAL, Á. «Sistema económico y movimientos migratorios II». Roma: *La Crítica Sociológica*, núm. 41, 1977, pàg. 152-161.
149. CARDELÚS, J. i altres. «So-

- bre inmigración e integració en Cataluña». Barcelona: *Materials*, núm. 12, 1978.
150. CARDELÚS, J. i PASCUAL, À. «Immigration et retour à l'aire métropolitaine de Barcelone». a PAVIA (Comp.) *Portugal e Europa: o fim de um ciclo migratório*. Lisboa: Instituto de Estudos para o Desenvolvimento. Centro de Dependência, 1985, pàg. 179-201.
151. CARDONA, R. i SIMMONS, A. «Toward a Model of Migration in Latin America». a DU TOIT, B.; H. I. SAFA, *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
152. CÁRITAS INTERPARROQUIAL DE MIRANDA DE EBRO. *Portugueses inmigrantes en Miranda de Ebro*. Miranda de Ebro: Cáritas Interparroquial de Miranda de Ebro, 1984.
153. CÁRITAS DIOCESANA DE ASTORGA. *Investigación del colectivo de inmigrantes portugueses en Bembibre del Bierzo*. Ciclostil: Cáritas Diocesana de Astorga, 1991.
154. CÁRITAS DIOCESANA DE ASTORGA. «Familias portuguesas en Bembibre». Cáritas Diocesana de Astorga, 1991.
155. CÁRITAS DIOCESANA DE VALENCIA. *Estudio social del colectivo de inmigrantes extranjeros residentes en Valencia*. València: Cáritas Diocesana de Valencia, 1989.
156. CARO BAROJA, J. «La despoblación en los campos». Madrid: *Revista de Occidente*, núm. 40, 1966.
157. CARRIÈRE, P i FERRÁS, R. «Migration saisonnière des vendangeurs espagnols en Languedoc-Rousillon». París: *Population*, núm. 1, 1968, pàg. 129-134.
158. CARRILLO, M (Comp.) *Els estrangers a Espanya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col. «Polítiques», núm. 1, 1992.
159. CARRILLO, M. i GARCÍA MORAGO, H. «L'estatut jurídic dels estrangers a Espanya». a CARRILLO, M. (Comp.), *Els estrangers a Espanya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col. «Polítiques», núm. 1, 1992.
160. CASAS ÁLVAREZ, J. «Trabajadores extranjeros en España bajo la óptica de la adhesión a la CEE». *RIE*, vol. 8, núm. 1, 1981.
161. CASTELLANOS, E.; NAVARRO, J. M.; PASCUAL, J. i PERALTA, A. «Aproximació a la realitat socio-cultural de la immigració marroquina a l'Hospitalet». Barcelona: CIREM, 1990.
162. CASTELLS, M. *Immigrant workers and class structure in advanced capitalism: the western european experience*. París: EPHE, Centre d'Etudes des Mouvements Sociaux, 1974.
163. CASTELS, S.; BOOTHE, H. i WALLACE, T. *Here for Good: Western Europe's New Ethnic Minorities*. Londres: Pluto Press, 1984.
164. CASTILLO, J. *La emigración española en la encrucijada*. Madrid: CIS, 1981.
165. CASTILLO, F. «La migración China en Cataluña». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia / I Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
166. CASTLES, S. i KOSACK, G. *Los trabajadores inmigrantes y la estructura de clases en la Europa occidental*. Mèxic: FCE, 1984.
167. CASTRO-ALMEIDA, C. «Migrantes de segunda generación en Europa occidental». *RIT*, vol. 99, núm. 1, 1980, pàg. 41-54.
168. CATANI, M. *Le journal de Mohamed (propos recueillis par...)*. París: Éd Stock, 1973.
169. CATANI, M. «Cambiar de país es cambiar de bandera». a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
170. CATANI, M. «La réversibilité des choix des appartenances étudiées à travers les associations d'immigrés italiens en France». *Études Méditerranéennes*, núm. 9. CNRS, 1985.
171. CATANI, M.; DITTMAR, N. i SWETLAND, C. «Comentario teórico y metodológico conjunto», a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
172. CAVOLI, G. «Les communautés Européennes et la Migration». París: *Dossier Migrations*. CIEM, 1981.
173. CAZARD, M. A. *Les travailleurs espagnols en France*. París: Institut des Hautes études internationales, 1964.
174. CAZORLA, J. «Los movimientos migratorios como factor de la estructura socio-económica andaluza». Madrid: *Móneda y Crédito*, núm. 94, 1965.
175. CAZORLA, J. «El retorno de los inmigrantes al Sur de Iberia». Barcelona: *Materials*, núm. 11, 1979.
176. CAZORLA PÉREZ, J. «Mentalidad [modernizante], trabajo y cambio en los retornados andaluces». Madrid: *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 11, 1980, pàg. 29-53.
177. CAZORLA PÉREZ, J. *Emigración y retorno. Una perspectiva europea*. Madrid: Instituto Español de Emigración, 1981.
178. CAZORLA PÉREZ, J. «CE-Magreb: referentes demográficos, económicos y psicológicos». *Revista de Estudios Regionales*, núm. 29, 1991, pàg. 31-48.
179. CEAR (COMISIÓN ESPAÑOLA DE AYUDA AL REFUGIADO). *Memoria CEAR 1989*. Madrid: CEAR, 1990.
180. CENTRE DE RECHERCHES EN ÉCONOMIE APPLIQUÉE (CREA). *L'émigration maghrébienne en Europe, exploitation ou coopération*. Alger: SNED.
181. CENTRE D'INFORMATION ET D'ÉTUDES SUR LES MIGRATIONS (CIEM). *L'Islam en France: deux millions de croyants dans l'ombre*. París: CIEM, 1977.
182. CENTRE DE RECHERCHES ET ÉTUDES SUR LES SOCIÉTÉS MÉDITERRANÉENNES (CRESM). *Maghrébins en France. Émigrés ou immigrés?* París: CNRS, 1983.
183. CESARE, F. P. «Sur une typologie di emigrati retornati: il ritorno di investimento». Roma: *Studi di Emigrazione*, vol. 4, núm. 10, 1967.
184. CESMO (CENTRE D'ESTUDIS SOCIOLÒGICS, DE MERCAT I OPINIÓ). *Estudio socioeconómico sobre los residentes extranjeros en la Costa Brava*. Girona: Gobierno Civil (en ciclostil), 1988.
185. CHAKER, A. *La jeunesse algérienne en France*. Alger: SNED, 1977.
186. CHALLAND, G. i MINCES, J. *L'Algérie indépendante*. París: Éd Maspero, 1972.
187. CHARLOT, M.; BERTHELIER, R.; COSTA-LACOUX, J. i MANGIN, S. *Des jeunes Algériens en France, leurs voix et les nôtres*. París: CIEM, 1981.
188. CHESNAIS, J-C. *Europa, escenario de la inmigración del este*. Barcelona: Itinera Cuadernos. F. Paulino Torras Domènech, 1991.
189. CICOUREL, A. «Vivir entre dos culturas: el universo de los trabajadores migrantes», a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
190. CINANNI, P. *Emigrazione e Imperialismo*. Roma: Editori Riuniti, 1968.
191. CIRBA, L. «Juges et délinquants mineurs», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébienne en France*. París: Denoël, 1985.
192. CIREM «Educar en la diversitat. La presència de cultures no europees a Catalunya».

- nya». Barcelona: *Infància*, núm. 57, 1990.
193. CIREM. *Els estrangers legals i semilegals residents a la ciutat de Barcelona: Estudi estadístic*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona: Àrea de Serveis Socials, 1991.
194. CIRES «Actitudes hacia los inmigrantes». Madrid: *Boletín CIRES*, 1991.
195. CIS. CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS. *Encuesta de opinión sobre inmigrantes*. Madrid: CIS núm. 1841, 1989.
196. CIS. CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS. «Actitudes ante el extranjero, Iberoamérica y la CE». Madrid: *Reis*, núm. 50. CIS, 1990.
197. CIS. CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS. «Encuesta sobre derechos de los extranjeros». Madrid: *Estudio*, núm. 1964, 1991.
198. CLAVERO, A. i SÁNCHEZ, J. «Las migraciones interiores en Andalucía en 1976-1986». *Revista de Estudios Regionales*, núm. 29, 1991, pàg. 49-80.
199. CLIMENT, J. P. i GARCÍA, M. «Emigración extranjera en Barcelona». Barcelona: Comisión Diocesana de Migración, 1984.
200. COEFFARD, A. «Regulations Governing Social Security for Persons Moving within the European Community». *International Labour Review*, vol. 121, núm. 3, 1982, pàg. 243-258.
201. COLECTIVO IOE. «Los inmigrantes en España». Barcelona: *Monogràfic de Documentació Social*, núm. 66, 1987.
202. COLECTIVO IOE. *La pobreza en España*. Madrid: Informe preparat per a la Comissió Europea. Espanya: General, 1989.
203. COLECTIVO IOE. *La inmigración en España*. Madrid: Informe elaborat per a la Comissió Europea, 1989.
204. COLECTIVO IOE. «Integración sociale des immigrants no-CEE. Rapport social de l'Espagne». Rapport Hannover. Comissió Europea, 1989.
205. COLECTIVO IOE. «Les sans-papiers en Espagne». París: *L'évenement européen*, núm. 11, 1990.
206. COLECTIVO IOE. Informe sobre trabajadoras extranjeras del servicio doméstico en Madrid». Ginebra: OIT, 1991.
207. COLECTIVO IOE. «La inmigración magrebí en España». *España-Magreb: s. XXI. El porvenir de una vecindad*. Mapfre-América: Madrid, 1992.
208. COLECTIVO IOE. «Los trabajadores extranjeros en España». Madrid: Informe para el Instituto Sindical de Estudios, 1992.
209. COLECTIVO IOE. *La inmigració estrangera a Catalunya*. Barcelona: Institut Català d'Estudis Mediterranis, 1992.
210. COLECTIVO IOE. «La inmigración extranjera en Cataluña. Balance y perspectivas». Madrid: (en prensa).
211. COLECTIVO IOE. «Inmigrantes extranjeros en la Comunidad Autónoma de Madrid». Madrid: UAM/CAM, 1992.
212. COLECTIVO IOE. «Inmigrantes en España. Marco interpretativo de las principales tendencias». Madrid: Fundación Friederich Eberte Instituto Fe y Secularidad, 1992.
213. COLECTIVO IOE. «Hacia un análisis sociológico de la inmigración. Extranjeros en la Comunidad de Madrid». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
214. COMISIÓN CATÓLICA ESPAÑOLA DE MIGRACIÓN. *Memoria de actividades de 1989*. Comisión Católica Española de Migración, 1990.
215. COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS. *Europa social. La dimensión social del mercado interior*. CECA-CEE.CEEA, 1988.
216. COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS. *Racismo, xenofobia*. (Eurobarómetro). Luxemburgo: CEE, 1990.
217. COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS. *L'Emploi en Europe*. Luxemburg: CEE, 1991.
218. COMITÉ ANTICHABOLISMO SERPENAR. *Memoria*. (gitanos portugueses en Santander). Santander: Comité Antichabolismo Serpenar, 1982.
219. COMITÉ DES ÉGLISES AUPRÈS DES TRAVAILLEURS. *Des femmes immigrées parlent*. París: Éd. L'Harmattan, 1977.
220. CONIM, C. «Portuguese emigrants: the return, 1960-1981». Lisboa: *Revista do Centro de Estudos Demográficos*, núm. 26, pàg. 73-126.
221. CONSEIL NATIONAL ÉCONOMIQUE ET SOCIAL. *Rapport sur l'émigration*. Alger: Éd. Section-sociale du CNES, 1971, (4 volums).
222. CORDEIRO, A. «La Sécurité sociale et les immigrés», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
223. CORDEIRO, A. i GUFFOND, L. *Les Algériens de France, ceux qui partent et qui restent*. Grenoble. Éd. CERER. França: Algèria, 1979.
224. CORDONIER, J-V. «Gérer Marseille», a *Les Temps Modernes. L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
225. COSTA, F. *Emigrantes obreros en Europa*. Algorta (Biskaia): Zero, S.A., 1970.
226. COSTA-LASCOUX, J. «Quelle nationalité?», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
227. COSTA-LASCOUX, J. «L'Europe des politiques migratoires: France, Italie, Pays-Bas, RFA». *Revue Européenne des Migrations Internationales*, vol. 5, núm. 2, 1989, pàg. 161-177.
228. COUCEIRO MUÑOZ, E. «El retorno de emigrantes y su problemática». Barcelona: *Conversaciones sobre inmigración interior*, pàg. 37-46. Patronato Municipal de la Vivienda, 1966.
229. CRUELLS, M. *Els no catalans i nosaltres*. Barcelona: Edicions d'Aportació Catalana, 1965.
230. CRUZ ROJA DE MADRID. «Servicio de refugiados». Madrid: *Memoria de 1990, 1991*.
231. CRUZ, A. «Schegen: Vers l'effritement du droit d'asile dans la CEE?». *Fas. Hommes et Migrations*, núm. 1142-1143, 1991.
232. CUCÓ, J. i PUJADAS, J. J. *Identidades colectivas: etnicidad y sociabilidad en la península Ibérica*. València: Publicaciones de la Generalitat Valenciana, 1990.
233. CUERVO ARANGO, C. «Migraciones internas en España». Madrid: *Información Comercial Española*, 1974, pàg. 75-85.
234. CURTAIN, R. «Labor Migration in Papua New Guinea: Primary School Leavers in the Towns- Present and Future Significance». a SAFA, H.I.; B. DU TOIT (Comp.) *Migration and Development*, 1975.
235. DABOUSSI, R. «Evolution économique, tendance démographiques, emploi et flux migratoires». *Système d'échange d'informations sur les migrations internationales et l'emploi dans la region mediterraneenne*. (SIMED), 1991.
236. DAREK NYUMBA. «Mahoma y el Islam en los manuales de Bachillerato español». *Pliegos de encuentro islamo-cristiano*, 1983.
237. DAVISON, R. B. *Commonwealth immigrants*. Londres: Oxford University Press for Institute of Race Relations, 1964.
238. DE GRAZIA, R. *Clandestine employment*. Geneva: ILO, 1984.
239. DE JONG, G. *Migration decision making: multidisciplinary approaches to microlevel studies in developed and developing countries*. Oxford: Pergamon Press, 1981.

240. DE MAS, P. *Marges Marocains. Limites de la cooperation au développement dans une région périphérique. Le cas du Rif*. Le Haye: Project Remplod, 1978.
241. DE MADARIAGA, M. R. «L'image et le retour du Maure dans la mémoire collective du peuple espagnol». *L'Homme et la société*. París: L'Harmattan, 1988.
242. DEI CAMPO, S. «La migración de España». a KRANE, R. i altres: *International Labour Migration in Europe*. EUA: Praeger Publicers, 1979, pàg. 156-163.
243. DEI OLMO PINTADO, M. «El estudio de sociedades complejas a lo largo de redes: una revisión a través del caso del grupo argentino en Madrid». Madrid: *Ciencia, Vida y Espacio en Iberoamérica*. CSIC, 1989, pàg. 593-602.
244. DEI OLMO PINTADO, M. «La colonia argentina en Madrid: una minoría de inmigración reciente». *Revista de Estudios Norteamericanos*. RED-DEM, del Centro de Estudios Norteamericanos de la Universidad de Alcalá de Henares.
245. DEI OLMO PINTADO, M. «La idea de retorno entre los argentinos radicados en España», en premsa.
246. DEI OLMO PINTADO, M. «El exilio argentino como proceso de desintegración cultural», en premsa.
247. DEI OLMO PINTADO, M. «La inmigración argentina a la ciudad de Madrid». *Arbor*, núm. 545, pàg. 125-135.
248. DEI OLMO PINTADO, M. «Aportaciones del campo de la antropología al estudio de comunidades emigrantes». *Inmigración, integración e imagen de los latinoamericanos en España (1931-1987)*. Cuadernos sobre Iberoamérica. Organización de Estados Iberoamericanos para la educación, ciencia y la cultura.
249. DEI OLMO PINTADO, M. i QUIJADA, M. «Las migraciones, procesos de desorganización y reorganización cultural», en premsa.
250. DELACAMPAGNE, CH. *L'invention du racisme*. París: Fayard, 1983.
251. DELEGACIÓN DIOCESANA DE EMIGRANTES. «La integración de inmigrantes y refugiados». *Simposio sobre la Inmigración*, 1990.
252. DESCLOITRES, R. *Le travailleur étranger, son adaptation au travail industriel et à la vie urbaine*. París: OCDE, 1967.
253. DEZAPHI BERGERE, J. A. «Una perspectiva en el panorama actual de la emigración española en Europa: los hijos de los emigrantes retornados». *Economía y Sociología del Trabajo*, núm. 8-9, 1990, pàg. 8-17.
254. DIAZ, P. «Los hijos de emigrantes portugueses en Asturias». Madrid: *Documentación Social*, núm. 59 (Menores marginados). Cáritas, 1985.
255. DIAZ ORUETA, F. «Los procesos de descentralización demográfica en las grandes ciudades. El caso español y una aproximación a otras ciudades del Sur de Europa». *Economía y Sociedad*, núm. 5, 1991, pàg. 221-231.
256. DÍAZ-PLAJA, G. L. *La condición de emigrante*. Madrid: Cuadernos para el Diálogo, 1974.
257. DIOURI, M. *La realidad de Marruecos. La dinastía alauita: de la usurpación al atolladero*. Encuentro, 1988.
258. DIRECCIÓN GENERAL DE MIGRACIONES. *Balance de la regularización a 10.12.91*. Madrid: Dirección General de Migraciones (en ciclostil), 1991.
259. DIRECCIÓN GENERAL DE MIGRACIONES. *Anuario de Migraciones 1992*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1992.
260. DITTMAR, N. «El aprendizaje no dirigido del alemán por trabajadores españoles e italianos». a ANZIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
261. DJAIT, H. *Europa y el Islam*. Madrid: Eds. Libertarias, 1990.
262. DOERINGER, P. i PIORE, M. *International labor markets and manpower analysis*. Mass, Lexington, Heath, 1971.
263. DOLLOT, L. *Las migraciones humanas*. Barcelona: Oikos-tau, 1971.
264. DREYER, H. «Immigration of foreign workers into the Federal Republic of Germany». *International Labour Review*, vol. 84.
265. DUEÑAS, M. «Inmigración africana i habitatge a Mataró». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia / I Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
266. DUCASTELLA, R. «Problèmes d'adaptaiten dans les cas des migrations interieures». París: *Population*, 1957.
267. DUPRAZ, P. *Emigration et changement chez les Soninké*. Burdeos: CEAN. (Tesi de Llicenciatura), 1993.
268. DUTEY, G. *Le temps du mépris, le Maghrébins de la deuxième génération (contes et recits)*. Lió: Chronique Sociale, 1981.
269. DU TOIT, B. M. «Introduction: Migration and Population Mobility». DU TOIT, B.; SAFA, H.I. (Comp.) *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton. General, 1975.
270. DU TOIT, B. M. «A Decision-Making Model for the Study of Migration». DU TOIT, B.; SAFA, H. I. (Comp.) *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
271. DU TOIT, B. M. i SAFA, H. (Comp.) *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton Publisheers, 1975.
272. EADES, J. (comp.) *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publications, 1987.
273. EADES, J. «Anthropologist and migrants: changing models and realities». a EADES, J. (comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publications, 1987, pàg. 1-16.
274. EADES, J. «Prelude to an exodus: chain migration, trade, and the Yoruba in Ghana». a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers ans the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
275. EBEL, M. i FIALA, P. *Sous le consensus, la xénophobie*. Science Politique, 1983.
276. EDIS. «Pobreza y marginación». Madrid: *Documentación Social*, núm. 56-57, Cáritas Española, 1984.
277. EDYE, D. *Immigrant Labour and Government Policy. The case of the Federal Republic of Germany and France*. Vermont: Gower Publishing, 1987.
278. EMIGRACIÓN (La) «La emigración». Barcelona: CAU, núm. 12, monográfico, 1972.
279. EMIGRANTES (Los) «Los emigrantes». Madrid: *Cuadernos para el Diálogo*, núm. extra XL, monográfico, 1974.
280. EMKE-PULOPOULOS, I.; GOZALVEZ, V. i LECCHINI, O. B. *International migration to Northern Mediterranean countries. The case of Greece, Spain and Italy*. Pisa: Università di Pisa, Dipartimento di Statística e Matematica applicata al l'economia, 1991.
281. ETCHERELLI, C. «Il nous faudrait une île», a *Les Temps Modernes. L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
282. ETIENNE, B. «L'Islam à Marseille», a *Les Temps Modernes. L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
283. ESCOBAR, A.; GONZÁLEZ, M., i ROBERTS, B. «Migration, labour markets, and the international economy: Jalisco, Mexico and the United States». a EADES, J. (Comp.) *Migrants, Workers and Social Order*. Lon-

- dres: Tavistock Publishers, 1987.
284. ESTEBAN, A. «Adiós al Tercer Mundo». Madrid: *Economía y Sociedad*, núm. 5, 1991.
285. ESTEVA FABREGAT, C. «Aculturación y urbanización de inmigrantes en Barcelona: ¿Cuestión de etnia o cuestión de clase? Barcelona: *Ethnica*, núm. 5, 1973, pàg. 137-189.
286. ESTEVA FABREGAT, C. «Inmigración, etnicidad y relaciones interétnicas en Barcelona». Barcelona: *Ethnica*, núm. 6, 1973, pàg. 71-131.
287. ESTIVALIS MOSCARDO, A. I. *Algunos aspectos sobre la problemática actual de los inmigrantes iberoamericanos en España*. Madrid: (en ciclostil), 1989.
288. ESTIVILL, J. *La inmigració a Andorra*. Andorra la Vella: Mecanografiat, 1979.
289. FAAL, D. *Peoples and Empires of Senegambia: ad 1000-1900*. Latri-kunda (Gambia): Saul's Modern Printshop, 1991.
290. FERNÁNDEZ ROZAS, J. C. (comp.). *Legislación básica sobre extranjeros*. Madrid: Tecnos, 1989.
291. FERNÁNDEZ, M. «Aproximación al problema de los exiliados cubanos en España». Madrid: *Documentación Social*, núm. 2 (Marginados Sociales) Espanya, 1971.
292. FERNÁNDEZ-ROURE, J. Ll. i BALANZÓ, X. «Programa de atención sanitaria a minorías étnicas». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
293. FINCH, J. «Suport between kin: who gives what to whom?». *Family obligations and social change*. Londres: Polity Press, 1989.
294. FINDLEY, S. i OUEDRAOGO, D. «North or South?. A study of the Senegal River Valley migration patterns». Montreal: *Conferencia sobre Movimientos Humanos*, Mont-real (Canadá), agost de 1993.
295. FIRTH, R. «Social problems and research in British West Africa». Londres: *Africa*, vol. XVII, núm. 2 i 3, 1947.
296. FITZPATRICK, P. «Migration, resistance, and the law in colonial Papua New Guinea». a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
297. FONT, A. «Migració i problemàtica social», a VVAA *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra: Ed. Maià, 1991.
298. FOOT, P. *Immigration and race in British politics*. Harmondsworth. Penguin, 1965.
299. FOOT, P. *The rise of Enoch Powell*. Harmondsworth: Penguin, 1969.
300. FRANCE-ALGÉRIE (ASSOCIATIONS). *La migration algérienne en France*. France-Algérie (association). Colloque de Paris, 1966.
301. FREEMAN, G. *Immigrant Labour and Racial Conflict in Industrial Societies. The British and French Experience. 1945-1975*. Princeton, 1979.
302. FREIDMAN, J. P. *Au cœur du racisme*. París: Favre, 1984.
303. FUENTES, M. A. et alii. «Inmigrantes africanos en Lérida». *Revista de Població*, núm. 1, 1989, pàg. 29-35.
304. FUNDACIÓ J. BOFILL i SERVEIS DE CULTURA POPULAR. *Trobada sobre la immigració del 31 de juny de l'any 1978*. Ametlla de Mar, 1978.
305. FUNDACIÓ J. BOFILL i SERVEIS DE CULTURA POPULAR. *Immigració i reconstrucció nacional a Catalunya*. Barcelona: Ed. Blume, 1980.
306. GALINDO, E. «¿Y si el Islam fuera otra cosa?». Madrid i Derek-Nyumba. *Encuentro Islamo-cristiano*, núm. 236, 1989.
307. GALINDO, E. i ALONSO, E. «¿Qué piensan los españoles sobre el Islam?». *Encuentro Islamo-cristiano*, núm. 236, 1991, pàg. 4.
308. GALISSOT, R. «Le miste franco-algérien», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
309. GANI, L. *L'attitude des syndicats ouvriers a l'égard de l'immigration en France 1945-68*. París: Tesis inèdita, 1969.
310. GARCÍA BARBANCHO, A. *Las migraciones interiores españolas. Estudio cuantitativo desde 1900*. Madrid: Publicaciones del Instituto de Desarrollo Económico, 1967.
311. GARCÍA FERNÁNDEZ, J. *La emigración exterior de España*. Barcelona: Ariel, 1965.
312. GARCÍA MESEGUER, J. «Inmigración ilegal. Causas, consecuencias y posibles soluciones». Izquierda Unida. Dossier, núm. 4, 1990.
313. GARMENDIA, J. A. *Alemania, exilio del emigrante*. Barcelona: Ed. Plaza & Janés, 1970.
314. GARMENDIA, J. A. (comp.) *La emigración española en la encrucijada. Marco general de la emigración de retorno*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1981.
315. GARSON, J. P. «Las migraciones intraeuropeas: pasado y futuro». *Revista de Treball*, núm. 11, 1989, pàg. 169-185.
316. GASPARD, F.; SERVAN-SCHREIBER, C. *Le fin des immigrants*. París: Éd. du Seuil, 1984.
317. GENTILESCHI, M. L. i SIMONCELLI, R. «Rientro degli emigrati e territorio. Risultati di inchieste regionali». *Atti dell'Istituto di Geografia*, 1983.
318. GEORGE, P. *Les migrations internationales*. París: PUF, 1976.
319. GEORGE, P. *L'immigration en France. Fait e problèmes*. París: Armand Colin Actualité, 1986.
320. GERMANI, G. *Assimilation of Immigrant to Urban Areas. Methodological Notes*. Buenos Aires: Ed. del Instituto, 1966.
321. GES (GABINETE DE ESTUDIOS SOCIALES). «Moviments migratoris i tendències futures a la CEE». Barcelona: GES, (en ciclostil), 1989.
322. GHYS, J. «Moslem workers in France». Ginebra: *Migration News*, núm. 5, 1965.
323. GILLETTE, A. i SAYAD, A. *L'immigration algérienne en France*. París: Éd. Entente, 1976.
324. GIMÉNEZ CHOURNET, E. *Trabajadores extranjeros en España*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1982.
325. GIMÉNEZ, C. «Trabajadores extranjeros en la agricultura española: enclaves e implicaciones». *Estudios Regionales*, 1992.
326. GIMÉNEZ, C. (Comp.) *Dimensionamiento y análisis por grupos étnicos de la población inmigrante del Tercer Mundo y Portugal en la Comunidad Autónoma de Madrid*. Madrid: CAM/UAM. (Edició restringida), 1992.
327. GIMÉNEZ, C. (Comp.) *Los trabajadores inmigrantes en España: una perspectiva multidisciplinar*. Madrid: Universidad Autónoma, (en premsa), 1992.
328. GIMENEZ, C. «Inmigrantes extranjeros: un nuevo componente del mercado de trabajo». Para ser publicado en la revista *Economistas*, 1992.
329. GINER, S. «Immigració de força de treball dels països mediterranis a Europa: alguns efectes socioeconòmics». Barcelona: *Papers*, núm. 4, 1975, pàg. 31-61.
330. GINER, S. i SALCEDO, J. «Inmigración obrera y estructuras sociales en Europa». Madrid: *Sistema*, núm. 14. General, 1976.
331. GINESY-GALANO, M. *Les immigrés hors la cité*. París: CIEM-l'Harmattan, 1984.
332. GINI, C. «La teoría de las migraciones adaptativas». Madrid: *Revista Internacional de Sociología*, núm. 46, 1954, pàg. 259-273.
333. GMELCH, G. «Return Migration to Rural Ireland», a

- BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER, *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
334. GOBIERNO ESPAÑOL. «Situación de los extranjeros en España. Líneas básicas de la política española de inmigración». Ministerio del Interior, 1990.
335. GONZÁLEZ, N. L. «Types of Migratory Patterns to a Small Dominican City and to New York». a DU TOIT, B.; H. I. SAFA *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
336. GOODMAN, CH. «A Day in the Life of a Single Spanish Woman in West Germany», a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER, *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
337. GORDON, D. «Female circumcision: genital operations in Egypt and the Sudan: a dilemma for medical anthropology». *Medical Anthropology*, vol. 5, núm. 1, 1991.
338. GOROSTIAGA, X. «Nuevas formas de colonización en América Latina». Madrid: V Centenario. Memoria y liberación. Centro Evangélico y Liberación, 1991.
339. GOZÁLVEZ, V. «El reciente incremento de la población extranjera en España y su incidencia laboral». *Investigaciones geográficas*. Instituto Universitario de Geografía, 1990.
340. GRANJEAT, P. *Les migrations de travailleurs en Europe*. París: Cahiers de l'Institut International des Études Sociales, 1966.
341. GRANOTIER, B. *Les travailleurs immigrés en France*. París: Maspero, 1973.
342. GRECO-13. *MIGRATIONS INTERNATIONALES. L'immigration algérienne en France*. (Actes del Col·loqui Internacional) París-Alger: Piblisud-OPU.
343. GREEN, V. «Racial versus Ethnic Factors in Afro-American and Afro-Caribbean Migration», a SAFA, H. I.; B. DU TOIT (Comp.) *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
344. GREGORY, D. «Migración y cambio demográfico en Andalucía». a DOUGLAS, W. i ACEVES, J. *Los aspectos cambiantes de la España rural*. Barcelona: Barral, 1978.
345. GREGORY, D. i CAZORLA, J. «Family and Migration in Andalusia». a BUECHLER, H. C. i J. M. BUECHLER, *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
346. GRILLO, R. D. *Ideologies and Institutions in Urban France: the Representation of Immigrant*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.
347. GRINBERG, L. i GRINBERG, R. *Psicoanálisis de la migración y del exilio*. Madrid: Alianza, 1984.
348. GROUPE OECUMÉNIQUE. *Les immigrés en France, aujourd'hui*. París: CIEM, 1979.
349. GROUPE OECUMÉNIQUE. *La population algérienne en France, une communauté en suspens*. París: CIEM, 1980.
350. GROUPE D'ÉTUDE A. *J'ai quitté l'Espagne*. Lausana: La Cité Editeur, 1963.
351. GROUPEMENT POUR LES DROITS DES MINORITÉS. *Les minorités à l'âge de l'Etat-nation*. París: Fayard, 1985.
352. GUBLER, J. «Migration and Ethnicity in Sub-Saharan Africa: Affinity, Rural Interests, and Urban Alignments», a SAFA, H. I.; B. DU TOIT, *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
353. GÜNES-AYATA, A. «Migrants and natives: urban bases of social conflict». a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
354. HARLPERN, J. M. «Some Perspectives on Balkan Migration Patterns (with Particular Reference to Yugoslavia)», a DU TOIT, B.; H. I. SAFA, *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
355. HARLPERN, J. M. «Yugoslav Migration Process and Employment in Western Europe: A Historical Perspective», a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER, *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
356. HARBI, M. «Les immigrés maghrébins entre le passé et l'avenir», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*, 1985.
357. HARPER, D. «Epílogo: vivir entre dos culturas. Algunas consideraciones sociológicas». a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación socio-cultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
358. HART, K. «Rural-urban migration in West Africa», a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
359. HELLER, C. S. «Ethnic Differentiation among the Jews of Israel», a SAFA, H. I.; B. DU TOIT, *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
360. HERMET, G. *Los españoles en Francia*. Madrid: Guadiana de Publicaciones, 1969.
361. HERRANZ, Y. «La venta ambulante y el colectivo latinoamericano: una economía de 'enclave'». *Migraciones extranjeras i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
362. HERRERO RUBIO, A. «El permiso de trabajo de los extranjeros en España». Oviedo. *Estudios de Derecho Internacional Público y Privado*. Vol. II, 1970, pàg. 1005-1019.
363. HIRAOKA, J. «Foreign Migration and Cultural Diversity: the Modern culture of Migration». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia / I Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
364. HOLMES, C. (Comp.) *Immigrants and Minorities in British Society*. Londres: George Allen and Unwin, 1978.
365. HUDSON, R. i LEWIS, J. (Comp.) *Uneven Development in Southern Europe. Studies of Accumulation, Ceass, Migration and the State*. Londres-Nova York: Methuen.
366. IBORRA, J. «Incidencia de la inmigración en materia de trabajo y seguridad social». *Itinera: Anales de la fundación Paulino Torras Domènech 1989-1990*. Fundación Paulino Torras Domènech, 1991.
367. IGLESIAS FORT, J. «El movimiento demográfico en Cataluña en los últimos cien años». Barcelona: *Memoria de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, vol. XXXIII, núm. 16, 1961.
368. IGLESIAS FORT, J. *La població de Catalunya a la dècada 1950-1960*. Barcelona: Rafael Dalamau Editor, 1966.
369. IGLESIAS FORT, J. *Avance sobre el movimiento y la distribución comarcal de la población de Cataluña entre 1960 y 1970*. Barcelona: Memoria Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, 1973.
370. INFORMATION, CULTURE ET IMMIGRATION (ICEI) *Culture et immigration*. París: ICEI, 1980.
371. INSTITUT NATIONAL D'ÉTUDES DÉMOGRAPHIQUES. *Les Algériens en France*. París: PUF, núm. 24, 1955.
372. INSTITUT NATIONAL D'ÉTUDES DÉMOGRAPHIQUES. *Les immigrés du Maghreb, études sur l'adaptation en milieu urbain*. París: PUF, Travaux et Documents, núm. 19, 1977.
373. INSTITUT NATIONAL D'ÉTUDES DÉMOGRAPHIQUES. *L'argent des immigrés*. París. PUF, Travaux et Documents, núm. 94, 1981.
374. INSTITUTO NACIONAL DE

- ESTADÍSTICA. *Estudio estadístico de las comunidades musulmanas en Ceuta y Melilla*. Madrid: INE, 1987.
375. INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. *Migraciones*. Año 1989. Madrid: INE, 1991.
376. INSTITUTO ESPAÑOL DE EMIGRACIÓN. *Encuesta sobre Determinantes de la Emigración*. Año 1966. Madrid: Ministerio de Trabajo, 1968.
377. INSTITUTO SINDICAL DE ESTUDIOS. *Evolución social de España*. Madrid: Informes anuales.
378. ISOPLAN et alii. «L'immigration de ressortissants de pays tiers dans les états méridionaux de la Communauté européenne». Brussel-les: *Europe Sociale*. CEE, 1991.
379. IZQUIERDO, A. *La inmigración en España*. Madrid: Instituto Español de Emigración, 1989.
380. IZQUIERDO, A. *Immigration en Espagne et premiers résultats du programme de régularisation*. OCDE, 1990.
381. IZQUIERDO, A. «La inmigración ilegal en España». Madrid: *Economía y Sociología del Trabajo*, núm. 11, 1991, pàg. 18-38.
382. IZQUIERDO, A. «La inmigración regular de la CAM a partir de los datos de Dirección General de la Policía». Madrid: UAM/CAM, 1991.
383. IZQUIERDO, A. «Los trabajadores extranjeros en Madrid: un flujo complementario que se consolida». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
384. JACKSON, J. A. *The Irish in Britain*. Londres: Routledge and Kegan Paul, 1963.
385. JACQUARD, A. *Moi et les autres*. París: Éd. Seuil, 1983.
386. JAZOULI, A. *La nouvelle génération de l'immigration maghrébine*. París: CIEM, 1982.
387. JOBERT, A. i TALLARD, M. *Les naturalisés, pluralité des processus d'insertion dans la société française*. París: CREDOC, 1979.
388. JONES, K. i SMITH, A. D. *The economic impact of Commonwealth immigration*. Cambridge: Cambridge University Press for National Institute of Economic and Social Research, 1970.
389. JOURJON, I. *Secteur informel, emplois et cadre institutionnel dans les pays en développement*. Rome: International Conference on Migration. OCDE, 1991
390. JOURJON, P. M. *Émigré, où fleurira ton soleil? Avec les lycéens maghrébins en France*. París: Éd du Centurion, 1980.
391. JULIANO, D. «Hacia la cultura de la diversidad». Bilbao: *Revista Hika*, núm. 13/14, 1991.
392. JULIANO, D. «Multiculturalisme a les escoles». Barcelona: *Multiculturalisme a les Escoles*. *Debats de l'Aula Provença*, núm. 13, 1992, pàg. 13-23.
393. JULIANO, D. «Educación y pluriculturalismo». Girona: *Sobre Interculturalitat*. *Documents de Treball de la Segona Escola d'Estiu sobre Interculturalitat*, 1992.
394. JULIANO, D. «La inmigración extracomunitaria y las mujeres». Barcelona: *Etnòpolis*. *Especial la Diada Multicultural*, 1993.
395. JULIANO, D. «Inmigrantes de latino-américa. El rol de la escuela en la producción de la identidad étnica». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia / I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
396. JURDAO, F. i SÁNCHEZ, M. *España asilo de Europa*. Barcelona: Planeta, 1990.
397. JUTGLAR, A. et alii. *La inmigración en Cataluña*. Barcelona. EDIMA, 1968.
398. KADE, G. i SCHILLER, G. «Los trabajadores andaluces en Alemania. Resultados de una investigación». Barcelona: *Anales de Sociología*, any 4, núm. 4-5, 1968-69.
399. KAPLAN MARCUSÁN, A. «Trabajo de campo en senegambia: aproximación a algunos aspectos etnográficos de la región». Barcelona: *Revista de Trabajo Social*, núm. 123, 1991.
400. KAPLAN MARCUSÁN, A. «Variabilidad en los procesos de integración social. Aculturación e identificación en los colectivos inmigrantes senegambianos en Cataluña». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia / I Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
401. KATVSZEWSKY, J. i OGIEŃ, R. *Réseaux d'immigrés*. París: Éd. Economie et Humanisme, 1981.
402. KAYSER, B. *Migraciones obreras y mercado de trabajo*. Barcelona: Ed. Nova Terra, 1974.
403. KEMPER, R. V. «Social Factors in Migration: The Case of Tzintzuntzeños in Mexico City». a DU TOIT, B.; H. I. SAFA, *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
404. KHADER, B. «La géopolitique de la démographie méditerranéenne». Louvain-la-Neuve. *Cahier 74 del GERMAC*, 1990.
405. KHELLADI, M. *L'émigration algérienne en France, données provisoires*. Alger: INEAP, 1980.
406. KHELLEIL, M. *L'exil Kabyle*. París: Éd l'Harmattan, 1980.
407. KING, R. (Comp.) *Return Migration and Regional Economic Problems*. Londres: Groom Helm, 1986.
408. KING, R. et alii. «Emigración de retorno e sviluppo di un comune rurale in Basilicata». Roma: *Studi Emigrazione*, núm. 78, pàg. 162-198.
409. KLEE, E. *Los negros de Europa*. Madrid: Zero, 1971.
410. KLEIN, M. «Labour Migration in West Africa». *Canadian Journal of African Studies*, vol. 17, 1983.
411. KODMANI-DARWISH, B. *Maghreb: les années de transition*. Biblioteca del mundo árabe, 1990.
412. KRISTEVA, J. *Extranjeros para nosotros mismos*. Barcelona: Plaza & Janés, 1991.
413. KRITZ, M. M.; KEELY, CH. B. i TOMASI, S. M. (comps.) 1981 *Global trends in migration*. Nova York: Center for Migration Studies, 1981.
414. KUDAT, A. «Consecuencias personales, familiares y sociales de la migración de las mujeres turcas en Europa». a ANDIZIAN, S. et alii., *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
415. LA UNION GÉNÉRALE DES TRAVAILLEURS SÉNÉGALAIS EN FRANCE. *Le livre des travailleurs africains en France*. París: Maspero, 1972.
416. LACAMBRA, J. «Emigración: una nueva forma de explotación internacional». Madrid: *Cuadernos para el Diálogo*, núm. extra XL, 1974, pàg. 26-32.
417. LACARRA, J. «El silencioso retorno de 200.000 emigrantes». Madrid: *Cuadernos para el Diálogo*, núm. 139, 1975, pàg. 26-27.
418. LACOSTE, C. *L'Etat du Maghreb*. París: Éd. La Découverte, 1991.
419. LARA SÁNCHEZ, F. *La emigración andaluza, la lógica conexión de los símbolos*. Madrid: Siglo XXI, 1978.
420. LARAÑA, E. «Modelos de interpretación y cuestiones de método en el estudio de las migraciones españolas». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
421. LATTES, A. E. «Migration, Population Change, and Ethnicity in Argentina», a DU TOIT, B.; H. I. SAFA, *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
422. LAYTON-HENRY, Z. (Comp.) *The political rights of migrant workers in Western Eu-*

- rope. Londres: Sage Publications, 1989.
423. LAZAR, M. «Conséquences de l'émigration dans les montagnes du Rif al Central (Maroc)». *Revue Européenne des Migrations Internationales*. Vol. 3. Université de Poitiers, 1987.
424. LE PORS, A. *Immigration et développement économique et sociale*. París: La documentation française, 1977.
425. LE MASNE, H. *Le retour des émigrés algériens. Projets et contradictions*. París-Alger: CIEM-OPU, 1982.
426. LE MOIGNE, G. *L'immigration en France*. París: Presses Universitaires de France, 1986.
427. LEAN, L. «La situation démographique et les mouvements migratoires dans les pays asiatiques». Rome: International Conference on Migration. OCDE, 1991.
428. LEBON, A. *Démographie, immigration, matriculation*. París: La documentation française, 1980.
429. LEBON, A. I MARANGE, J. «L'insertion des jeunes d'origine étrangère dans la société française». Rapport au ministre du Travail, 1982.
430. LEEDS, A. «Work, Labor and Their Recompenses: Portuguese Life Strategies Involving 'Migration'», a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER (Comp.), *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
431. LEFORT, F. *Du bidonville à l'expulsion, itinéraire d'un jeune Algérien à Nanterre*. París, CIEM, 1980.
432. LEONETTI, J. i LEVI, F. *Femmes et immigrés, l'insertion des femmes immigrés en France*. París: La documentation française, 1979.
433. LEVEAU, R. «Les migrations dans l'espace méditerranéen: dimension politique et économique». *Estudios sobre el mundo árabe e islámico contemporáneo*. Madrid: Instituto de Cooperación mundo árabe, 1989.
434. LITTLE, K. *La migración urbana en África occidental*. Barcelona: Labor, 1970.
435. LIVI-BACCI, M. *Inmigración y desarrollo: cooperación entre Europa y América*. Barcelona: Cuadernos Itinera. Fundación Paulino Torras Domènech, 1990.
436. LIVI-BACCI, M. i VERONESI, F. M. (Comp.) *Le risorse umane del Mediterraneo*. Bologna: Il Mulino, 1990.
437. LLAUMETT, M. *Les jeunes d'origine étrangère*. París: CIEM-Éd. l'Harmattan, 1984.
438. LLOYD, P. C. «Perceptions of Class and Social Inequality among the Yoruba of Western Nigeria», a SAFA, H. I.; B. DU TOIT, *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
439. LLUCH, E.; CAMPISTOL, P. i GASCH, E. «El futur de la immigració a Catalunya». Barcelona: *Banca Catalana*, núm. 26, 1972, pàg. 12-29.
440. LOIZU, M. *Capitalismo europeo y emigración*. Barcelona: Avance, 1972.
441. LÓPEZ, B. et alii. «Europa y mundo árabe en la política mediterránea». *Estudios sobre el mundo árabe e islámico contemporáneo*. Madrid: Instituto de Cooperación con el Mundo Árabe, 1989.
442. LÓPEZ, B. (Comp.) *La inmigración magrebí en España: contexto internacional y dimensión local*. Madrid: Mapfre, (en prensa), 1992.
443. LÓPEZ, R. «Problemática sobre la integración de los inmigrantes en España: xenofobia y racismo». Madrid: Dirección General de Migraciones. (en ciclostil), 1992.
444. LÓPEZ DE LERA, D. *Análisis de la estadística sobre población extranjera*. Madrid: Serie de artículos y Ponencias del Instituto de Demografía del CSIC, 1991.
445. LÓPEZ GANDÍA, J. «El acceso al empleo de los extranjeros en España». *Revista de Relaciones Laborales*, 1986.
446. LÓPEZ GARCÍA, B. «La inmigración marroquí en España: la relación entre las geografías de origen y destino». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
447. LÓPEZ RAIMUNDO, G. «La inmigració a Catalunya». Barcelona: *Nous Horitzons*, núm. 54, 1979.
448. LOSADA, T. i MECHBAL, E. «Los condenados de la tierra. Trabajadores marroquies en España». *Encuentro Islamo-cristiano*, núm. 134, 1983.
449. LOSADA CAMPO, T. «Islam, inmigración e inserción en Europa». *Itinera: Anales de la Fundación Paulino Torras Domènech 1989-1990*. Barcelona: Fundación Torras Domènech, 1991.
450. LUCAS, J. *Convivir con la diferencia*. Madrid: Tecnos, 1992.
451. MAGUBANE, B. «The 'Native Reserves' (Bantustans) and the Role of the Migrant Labor System in the Political Economy of South Africa», a SAFA, H. I.; B. DU TOIT (Comp.) *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
452. MAILLAT, D. *Structure des salaires et immigration*. París i Neuchâtel, La Bacconnière-Dunod, 1968.
453. MAKOME, I. *España y los negros africanos*. Barcelona: La Ilar del llibre, 1990.
454. MALEWSKA-PEYRE, H. et alii. *Crise d'identité et déviance chez les jeunes immigrés*. París: La documentation française, 1983.
455. MALUQUER SOSTRES, J. *L'assimilation des immigrés en Catalogne*. Ginebra: Librairie Droz, 1963.
456. MALUQUER SOSTRES, J. *Població i societat a l'àrea catalana*. Barcelona: Ed. AC, 1965.
457. MALUQUER SOSTRES, J. «La inmigración y los desequilibrios regionales». Barcelona: *Conversaciones sobre inmigración interior*, 1966, pàg. 59-64. Patronato Municipal de la Vivienda.
458. MALUQUER SOSTRES, J. «Valoració econòmica de la immigració». Barcelona: *Serra d'Or*, 1966.
459. MANCHO, S. *Emigración y desarrollo español*. Madrid: IEE, 1978.
460. MANGIN, S. *Travailleurs immigrés, le bilan*. París: CIEM, 1982.
461. MANTE, J. M. «L'estat del dret dels estrangers», a CARRILLO, M. (Comp.), *Els estrangers a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col. «Polítiques», núm. 1, 1992.
462. MANYER, J. *Quan l'Islam truca la porta. Per a una aproximació cultural als musulmans de Catalunya*. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular. Ed. Altafulla, 1992.
463. MARACZYK, N. «Identity and cooperation: A case of emigrants». *The polish Sociological Bulletin*, núm. 2, 1976.
464. MARIE, M. i RODRIGUES DOS SANTOS, J. «Migrations et force de travail». París: *Espaces et Sociétés*, núm. 4, 1971.
465. MARRODAN, D.; HERANZ, M. i GARCÍA, C. *La inmigración de iberoamericanos en Madrid: consecuencias sociobiológicas*. Madrid: Universidad Complutense, 1989.
466. MARRODAN, D.; DAVID, I. i SANCHO, C. et alii. *Mujeres del tercer mundo en España. Modelo migratorio y caracterización sociodemográfica*. Madrid: Fundación Cipie, 1991.
467. MARSAL, J. F. i MADILOVITCH, M. *Retorno de inmigrantes españoles de la Argentina*. Buenos Aires: Ed. del Instituto, 1967.
468. MARTÍN DÍAZ, E. *La emigración andaluza a Cataluña. Identidad cultural y papel político*. Sevilla: Fundación Blas Infante, 1992.
469. MARTÍN DÍAZ, E. «Estructura económica, relaciones so-

- ciales e inmigración en Andalucía: algunas claves para la interpretación de este fenómeno desde la Antropología». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
470. MARTÍN SERRANO, M. «Los efectos sociales de la política migratoria». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
471. MARTIN, J. I. *The migrant presence*. Londres: George Allen and Unwin, 1978.
472. MARTIN, P. H. i MILLER, M. «Guestworkers: lessons from Western Europe». *Industrial and Labor Relations Review*, núm. 3, 1980, pàg. 315-330.
473. MARTIN, P. H. i MILLER, M. «International migration of labor: boon or bane?» *Monthly Labor Review*. U.S. Department of Labor, 1980.
474. MARTÍNEZ CACHERO, L. A. «Bibliografía de la emigración española». Madrid: *Revista de Estudios Políticos*, 1962, pàg. 491-502. Espanya. General.
475. MARTÍNEZ, C. *Estudio de la población inmigrante extranjera afincada en la diócesis de Solsona*. Solsona: Delegació Diocesana de Migracions. Càritas Diocesana, 1992.
476. MARTÍNEZ-MARÍ, J. M. i ODENA, M. *La immigració a Barcelona*. Barcelona: Rafael Dalmau editor, 1964.
477. MARX, E. «Labour migrants with a secure base: Bedouin of South Sinai», a EADES, J. (Comp.) *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
478. MASCARENHAS-KEYES, S. «Death notices and dispersal: international migration among Catholic Goans», a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
479. MATA, M. «L'escola per a l'immigrant». Barcelona: *Qüestions de la Vida Cristiana*, núm. 31, 1966.
480. MCGEE, T. G. «Malay Migration to Kuala Lumpur City: Individual Adaptation to the City», a DU TOIT, B.; H. I. SAFA, *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
481. MCRAE, V. *Die Gastarbeiter. Daten, Fakten, Probleme*. Munic: C. H. Beck, 1981.
482. MÉNDEZ, L. I. *Migración: decisión involuntaria*. Mèxic: Instituto Nacional Indigenista, 1985.
483. MERNISI, F. *El miedo a la modernidad. Islam y Democracia*. Madrid: Eds. de Oriente y del Mediterráneo, 1992.
484. MERTINS, G. «Zwischen Integration und Remigration». Braundceweig (Alemanya). *Geographische Rundschau*, 2, 1983, pàg. 46-53.
485. MERTINS, G. «El retorno de los emigrantes españoles en Europa: modelo de distribución espacial y conducta de inversión en España». Madrid: *Comentario Sociológico*, 43-44, 1983, pàg. 33-41.
486. MESA, C. *Exploración de la situación bilingüe en los escolares de Melilla*. Madrid: CIDE, (inèdit), 1991.
487. MICHEL, A. *Les Algériens en France*. París: CNRS, 1956.
488. MICHEL, A. *The modernization of North African Families in the Paris Area*. La Haia: Mouton, 1974.
489. MIGETT, D. K. «West Indian Ethnicity in Great Britain». a SAFA, H. I.; B. DU TOIT, *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
490. MIGRACIONES ESTRANGERES I DIVERSITAT CULTURAL. *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
491. MIGUEL, A. «Movilidad social y geográfica de España». Valle de los Caídos, Madrid: *Annales de Moral Social y Económica*, vol. 8, 1965.
492. MIGUÉLEZ, F. «Inmigración e integración». Barcelona: *Papers: Revista de Sociologia*, núm. 34, 1982. Universitat Autònoma de Barcelona/Ediciones Península.
493. MILES, R. «Class relations and racism in Britain in the 1980». *Revue Européenne des Migrations Internationales*. Vol. 3, núm. 1-2, 1987. Université de Poitiers.
494. MINISTÈRE DU TRAVAIL. *Les étrangers au recensement de 1975*. París: La documentation française, 1977.
495. MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL. *Estadística de permisos de trabajo a extranjeros, 1987 y 1988*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1990.
496. MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL. *Documentos bilaterales de colocación e intercambio de trabajadores en prácticas*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1990.
497. MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL. 1990 *Legislación de emigración. Índice histórico-cronológico, años 1623-1989*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
498. MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL. *Movimiento migratorio español, años 1882-1989. Movimiento de temporada a Francia, años 1962-1989. Emigración de temporada a Suiza, años 1962-1989*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1990.
499. MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL. *Estadísticas de «stock de trabajadores extranjeros en las provincias catalanas»*. Madrid: Ministerio de Trabajo, 1991.
500. MINISTERIO DEL INTERIOR. COMISARIA GENERAL DE DOCUMENTACIÓN. *Memòria*. Madrid: Ministerio del Interior.
501. MOLINA, R. *Marco legal aplicable a los extranjeros en España*. Madrid: 1988.
502. MOLLÀ, D. i CASTELLÓ, R. «Demografía y recursos humanos» a GARCÍA FERRANDO (Comp.) *La sociedad valenciana de los noventa*. València: Eds. Alfons el Magnànim, 1992.
503. MONTESERIN, E. *Colombianos en Carabanchel*, inèdit, 1989.
504. MORAL SANTIN, J. A. «Transformaciones y tendencias estructurales de la economía española en el período de la transición (1977-1987)». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 2, 1989.
505. MORENO, J. i PRIETO, B. «Aspectos socio-demográficos de los fronterizos españoles». *Economía y Sociología del Trabajo*, núm. 8-9, 1990, pàg. 77-85.
506. MOROKVASIC, M. «La limitación de la natalidad entre las mujeres yugoslavas migrantes en Francia, la República Federal de Alemania y Suecia», a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación socio-cultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
507. MOYA ESCUDERO, M. «La capacidad del trabajador extranjero en el Derecho Internacional Privado Español». *REDT. Civitas*, núm. 10, 1982, pàg. 223 i s.
508. MUGHINI, C. «L'emigrazione di ritorno: problemi e prospettive per un reinserimento produttivo degli emigrati in Jugoslavia». Roma: *Studi Emigrazione*, núm. 62, 1981, pàg. 207-242.
509. MUNS, J. «El crecimiento demográfico e industrial de la ciudad de Barcelona». Madrid: *Información Comercial Española*, núm. 342. Barcelona. General, 1962.
510. MUNTANER, J. M. «Aspectes econòmics de la immigració a Catalunya». Barcelona: *Qüestions de la Vida Cristiana*, núm. 31, monogràfic, 1966.
511. MUÑOZ-PÉREZ, F. i IZ-

- QUIERDO, A. «Espagne, pays d'immigration». París: *Population*, núm. 2. (Publicat en espanyol per la Fundació Torras Domènech), 1989.
512. MURO, J.; TAYMOND, J. L.; TOHARIA, L. i URIEL, E. *Análisis de las condiciones de vida y trabajo en España*. Madrid: Secretaría de Estado de Economía del Ministerio de Economía y Hacienda, 1988.
513. NAGELS, J. *Contraproyecto para Europa*. Madrid: Ed. Blume, 1981.
514. NAÏR, S. «Marseille: chronique des années de lèpre». a *Les Temps Modernes L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
515. NANN, E. *Kriminalität der italienischen Gastarbeiter*. Hamburg: Kriminalistik Verlag, 1967.
516. NARBONA, L. M. «El proceso migratorio Rif/Viladecans 1970-1991: perpetuación de una estructura tradicional». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
517. NELSON, N. «Rural-urban child fostering in Kenya: migration, kinship ideology, and class», a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
518. NEUMANN, J. *Die Kriminalität der italienischen Arbeitskräfte im Kanton Zürich*. Zurich: Juris Verlag, 1963.
519. NUALART, J. M. «La inmigración y la escuela». *La inmigración en Cataluña*. Barcelona: Ediciones Materiales, 1968.
520. NUALART, J. M. «El cas de l'obrer i de l'immigrant». *Barcelona: Qüestions de la Vida Cristiana*, núm. 65, 1973.
521. OCHOA DE MICHELENA, C. «La inmigración hacia España de los naturales de países terceros de la CEE: un nuevo fenómeno». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
522. OCDE *Migrations et transfert de technologie, études de cas: Algérie, Maroc, Tunisie et France*. París: OCDE, 1975.
523. OCDE *Financing and External Debt i Developing Countries*. París: OCDE, 1989.
524. OKOLSKI, M. *Emigración polaca*. Brusel·les: OCDE, 1985.
525. OLANO REY, A. «Las migraciones interiores en fase de dispersión». Madrid: *Economía y Sociología del Trabajo*, núm. 8-9, 1990, pàg. 86-98.
526. OLIVES PUIG, J. «Deterioración urbana e inmigración en un barrio del casco antiguo de Barcelona: Sant Cugat del Rec». Barcelona: *Revista de Geografía*, vol. III, núm. 1-2, 1969, pàg. 40-71.
527. OPORTO DEL OLMO, A. «Análisis económico de la emigración y el ahorro emigrante». *Economía y Sociología del Trabajo*, núm. 8-9, 1990, pàg. 77-85.
528. ORIOL, M. «Introducción: investigación sobre una 'generación perdida'. El problema de la educación de mujeres migrantes en los países industrializados», a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
529. ORIOL, M. i HILY, M. A. «Les réseaux associatifs des immigrés en Europe occidentale». París: *Etudes Méditerranéennes*, núm. 9. CNRS, 1985.
530. OROVAL, J. M.; PASCUAL, À. i CARDELÚS, J. «El difícil retorno». Madrid: *Cuadernos para el diálogo*, núm. extra XL, 1974, pàg. 72-75.
531. ORTEGA, J. *Problemática socio-educativa del inmigrante en Castilla-León*. Madrid: CIDE, (inèdit), 1991.
532. OSMONT, A. «Estrategias familiares, estrategias residenciales en medio urbano». *Cahiers d'Études Africains*, núm. 21, 1981.
533. OSUNA, J. M. *La novena provincia andaluza*. Barcelona: Ed. 29, 1973.
534. PACI, M. «Immigrazione e mobilità di lavoro. (1958-1963)». *Instituto Lombardo per gli Studi Economici e Sociali (ILSES)*, vol. VII, núm. 5, 1964.
535. PAEZ, M. T. *Cultura marroquí y emigración*. Madrid: UAM, 1991.
536. PAIVA, A. (Comp.) *Portugal e Europa: o fim de um ciclo migratorio*. Lisboa: Instituto de Estudos para o Desenvolvimento. Centro de Estudos de Dependência, 1985.
537. PAPADEMETRIU, D. G. «Emigration and Return in the Mediterranean Litoral». Nova York: *Comparative Politics*, núm. 1, 1985, pàg. 21-39.
538. PARODI, M. *L'offre et la demande de main-d'oeuvre migrante algérienne. (1969-1980)*. Geneve: BIT, 1970.
539. PASCON, P. i ENNADI, M. *Les paysans sans terre au Maroc*. Rabat: Éd. Toubkane, 1986.
540. PASCUAL DE SANS, À. *El retorno de los emigrantes: ¿conflicto o integración?* Barcelona: Nova Terra, 1970.
541. PASCUAL DE SANS, À. «Los movimientos migratorios de retorno. Significación y perspectivas». Bellaterra: *Document d'Anàlisi Geogràfica*, núm. 3, 1983, pàg. 47-69.
542. PASCUAL DE SANS, À. «Travaux Espagnols sur les Migrations». *Current Sociologie*, núm. 31, 1983.
543. PASCUAL DE SANS, À. «Connotacions ideològiques en el concepte de retorn de migrants». Barcelona: *Papers. Revista de Sociologia*, núm. 20, 1983, pàg. 61-71.
544. PASCUAL, A. i CARDELÚS, J. *Movimientos migratorios y organización social*. Barcelona: Ed. Península, 1979.
545. PASCUAL, À. i CARDELÚS, J. *Migració i història personal. Investigació sobre la mobilitat des de la perspectiva del retorn*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural. Universitat Autònoma de Barcelona, 1990.
546. PASCUAL, J. «Immigració extraeuropea als països de la CEE», a CARRILLO, M. (Comp.), *Els estrangers a Espanya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col. «Polítiques», núm. 1, 1992.
547. PASCUAL, J. i RIERA, C. *Identitat cultural i socialització dels fills d'immigrants magrebins a la comarca d'Osona*. Barcelona: CIREM, 1991.
548. PASS (ASESORIA DE PROGRAMAS DE SERVICIOS SOCIALES). *Directorio de entidades que trabajan con extranjeros en España*. Madrid: Instituto Español de Emigración, 1990.
549. PASS (ASESORIA DE PROGRAMAS DE SERVICIOS SOCIALES). *Mapa de trabajadores extranjeros en situación irregular en España*. Madrid: Instituto Español de Emigración, 1990.
550. PATRONATO MUNICIPAL DE LA VIVIENDA. (Ayuntamiento de Barcelona) *Conversaciones sobre inmigración interior*. Barcelona: del 19 al 22 octubre de 1965. Publicaciones del Patronato Municipal de la Vivienda, 1966.
551. PAUTARD, A. *Mohamed l'algérien mon ami*. París: Les éditions ouvrières, 1962.
552. PEACH, C. *West Indian Migration to Britain*. Londres: Oxford University Press to Institute of Race Relations, 1968.
553. PÉREZ, D. *Análisis cualitativo de los expedientes de extranjeros atendidos en la Delegación Diocesana de Emigración*. Madrid: UAM/CAM, 1991.
554. PÉREZ DÍAZ, V. «Inmigrantes en Cataluña» (Nota a propósito de *Els altres catalans*, de F. Candel). *Información Comercial Española*, núm. 381, 1965, pàg. 53-58.
555. PÉREZ DÍAZ, V. *Estructura*

- social del campo y éxodo rural*. Madrid: Ed. Tecnos, 1966.
556. PÉREZ DÍAZ, V. *Emigración y sociedad en la Tierra de Campos*. Madrid: Estudios del Instituto de Desarrollo Económico, 1969.
557. PÉREZ DÍAZ, V. *Emigración y cambio social (procesos migratorios y vida rural en Castilla)*. Barcelona: Ed. Ariel, 1971.
558. PÉREZ GONZÁLEZ, A. «Problemática sociológica de la integración de los inmigrantes». *La inmigración en Cataluña*. Barcelona: Ediciones Martiales, 1978.
559. PÉREZ VOITUREZ, A. *Naturaleza y valoración de la ley de extranjería*. Tenerife: Universidad de la Laguna, 1975.
560. PERPIÑA GRAU, R. «Estructura y dinámica de los movimientos de Población en España». Valle de los Caídos. Madrid: *Annales de Moral Social y Económica*, 1955.
561. PINILLA DE LAS HERAS, E. «Immigració i mobilitat social a Catalunya». Barcelona: ICESB. Fascicles I, II, III, IV i V, 1973-78.
562. PINILLA DE LAS HERAS, E. «Immigració i mobilitat social a Catalunya». Barcelona: ICESB. Laboratori de Sociologia, 1976.
563. PLANGE, N. «Opportunity Cost and labor migration: a miniterpretation of proletarianisation in Northern Ghana». *The Journal of M.A. Studies*, núm. 17, 1979.
564. POLÍTICA Y SOCIEDAD. «Inmigrantes». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
565. POLOPOULOS, I. E. *Emigration et retours en Grèce*. Atenes. Institut de Reserches et d'Études Économiques, 1986.
566. PORTES, A. «Urbanization, Migration and Models of Development in Latin America». WALTON, J. (Comp.). *Capital and Labour in the Urbanised World*. Londres: Sage, 1985.
567. PORTES, A. i BÖRÖCZ, J. «Contemporary immigration: theoretical perspectives on its determinants and modes of incorporation». *International Migration Review*, vol. 23, núm. 3, 1989.
568. POWER, J. *Migrant workers in Western Europe and the United States*. Oxford: Pergamon Press, 1979.
569. PRADA, M. A. «España, de país de emigración a país de inmigración». *Movimientos humanos en el Mediterraneo occidental*. Simposium Internacional Institut Català d'Estudis Mediterranis. Generalitat de Catalunya, 1989.
570. PRADT, J. M. «Les étrangers à l'hôpital». Paris: *Gestions hospitalières*, núm. 84, 1969.
571. PRESS, P. «La tuberculose chez les travailleurs étrangers en Suisse». Paris: *Praxis*, núm. 51, 1965.
572. PRIETO, D. *Comunicación y percepción en las migraciones*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1984.
573. PROHENS, B. «Inmigración senegalesa en Mallorca». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/II Simposi FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
574. PROVANSAL, D. «Nazionalismo e relazioni interetniche: l'esempio delle comunità africane in Catalogne», a CHIOZZI, P. (Comp.) *Antropologia urbana e relazioni interetniche*. Florència: Angelo Poteboli, 1991.
575. PROVANSAL, D. «L'immigration non communautaire en Espagne: le rôle des organisations non gouvernementales». *First workshop on Children of Migrants, immigrants and Ethnic Minorities*. Florència: UNICEF, 1992.
576. PROVANSAL, D. i MUÑOZ, M. «El papel de las instituciones en la producción social del 'otro'». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
577. PUMARES, P. «Problemática de la inmigración marroquí en España». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
578. PUJADAS, J. J. «Memoria colectiva y discontinuidad: La construcción social de las identidades culturales». Barcelona: *Papers d'Antropologia*, núm. 2, 1992.
579. PUJADAS, J. J. *Etnicidad. Identidad cultural de los pueblos*. Madrid: Eudema, 1993.
580. PUJADAS, J. J. «Racismo, xenofobia y conflicto étnico en una Europa en transición», a PROVENSAL, D. (Comp.) *Migraciones, segregación y racismo*. Tenerife: FAAEE-ACA (Actes del VI Congrés d'Antropologia de la FAAEE, vol. 7), 1993, pàg. 11-28.
581. PUJADAS, J. J. i COMAS, D. «Familias migrantes: reproducción de la identidad y del sentimiento de pertenencia». Barcelona: *Papers. Revista de Sociologia*, núm. 36, 1991, pàg. 33-56.
582. PUJADAS, J. J.; ALONSO, M. i MARTÍNEZ, C. «Los discursos del inmigrante extranjero». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/II Simposi FAAEE. Barcelona, del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
583. PUJOL, J. «Integración y urbanismo». Barcelona: *Cuadernos de Arquitectura*, núm. 60, monogràfic suburbis 1, 1965, pàg. 9-10.
584. PUJOL, J. *La inmigració: problema i esperança de Catalunya*. Barcelona: Ed. Nova Terra, 1976.
585. PUMARES, P. *La inmigración marroquí a la Comunidad Autónoma de Madrid*. Madrid: UAM/CAM, 1991.
586. QUADERNS D'ALLIBERAMENT. *La inmigració als Països Catalans*. Barcelona: Quaderns d'Alliberament, núm. 2/3. Col. «La Magrana», 1978.
587. QÜESTIONS DE LA VIDA CRISTIANA. *La immigració*. Barcelona: Qüestions de la Vida Cristiana núm. 31, 1966.
588. RACHIDI, M. *Croissance démographique et développement économique au Maroc*. Rabat: Éd. Mithag-Al-Maghreb.
589. RAMOS, M. *El trabajo de los extranjeros en España*. Madrid: Tecnos, 1989.
590. RAULIN, A. «Les femmes devant l'emigration masculine: l'exemple Kabyle». *Espaces et Sociétés*, núm. 10-11, 1973-74.
591. RECOLONS, L. I. *La població de Catalunya*. Barcelona: Ed. Laia, 1976.
592. REIS, M. i NAVE, J. G. «Emigrating Peasants and Returning Emigrants: Emigration with Return in a Portuguese village». Assen (Holanda): *Sociologia Ruralis*, núm. 1, 1986, pàg. 20-35.
593. RENGIFO, A. «La emigración española en Alemania». *Información Comercial Española*, núm. 392, 1966, pàg. 71-83.
594. REYNERI, E. *La catena migratoria*. Milà: Il Mulino, 1979.
595. REX, J. *The formation of ghettos in Britain's cities*. Londres: Institute of Race Relations, 1968.
596. REX, J. i MOORE, R. *Race community and conflict*. Londres: Oxford University Press for Institute of Race Relations, 1967.
597. REX, J. i SALOMOS, J. *Migrants workers in Metropolitan cities*. Estrasburg: European Science Foundation, 1982.
598. REX, J. i TOMLINSON, S. *Colonial immigrants in a British city. A class analysis*. Londres: Routledge and Kegan Paul, 1979.
599. RHOADES, R. «Intra-European return migration and Rural Development: Lesson from the Spanish Case». *Human Organization*, vol. 37, núm. 2, 1978, pàg. 136-147.
600. RICO, T. *Los refugiados políticos en Madrid, localización de los principales grupos*. Ma-

- drid: Estudios del CESSAR, 1988.
601. RICHARDSON, B. C. «Plantation Infrastructure and Labor Mobility in Guyana and Trinidad», a SAFA, H. I.; B. DU TOIT, *Migration and Development*. La Haia: Mouton, 1975.
602. RINGART, N. «'Tout le monde vous le dira!'», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
603. RIPOLL, A. *La immigració a Palma de Mallorca, dades de 1989*. Palma de Mallorca: 1989.
604. RISED. «Migration. ¿Are we headed towards overpopulation in Africa?». *Butlletí del Rised*, núm. 5, 1987.
605. RIST, R. C. «The EEC and Manpower Migrations: Policies and Prospects». *Journal of International Affairs*, núm. 33, 1979, pàg. 201-218.
606. RIZA, S. *L'Hégire des exclus (ou naissance d'une croissance de minorité chez les Maghrébins de France)*. Les Lilas: Ken-productions, 1981.
607. ROCA, J. L. et alii. «Las vinculaciones externas del desarrollo de África subsahariana: una perspectiva desde el bienestar». Barcelona: *III Jornadas de Economía Crítica*. (en ciclostil), 1992.
608. RODRIGUES DO SANTOS, J. i MARIE, M. «L'immigration et la ville». París: *Espace et Sociétés*, núm. 8, 1973, pàg. 23-37.
609. ROJO, J. «Quelques aspects de l'immigration espagnole». París: *Vivre en France*, núm. 2, 1969.
610. ROJO, J. «L'importance de l'enseignement du français parmi les émigrés espagnols». París: *Vivre en France*, núm. 2, 1969.
611. ROMANÍ, O. «Un cas de sobre-estigmatització: els immigrants estrangers i els marges de la societat». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/I Simposi de la FAAEE. Barcelona: del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).
612. RONDOT, P. *El fundamentalismo en el Islam contemporáneo*. Estella: Pro Mundi Vita, 1982.
613. ROQUE, M. A. (Comp.) *Simpòsium Internacional sobre Moviments Humans en el Mediterrani Occidental*. Barcelona: Institut Català d'Estudis Mediterranis, 1989.
614. ROS HOMBRAYELLA. «Inmigrantes y costes de asentamiento». Barcelona: *Promos*, núm. 43, 1966.
615. ROS, F. «Població i migracions actuals». a VVAA *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra: Ed. Maià, 1991, pàg. 25-39.
616. ROSADO, M. *Movimientos migratorios extremeños en el «desarrollismo español» (1960-1970)*. Mérida: Universidad Nacional de Educación a Distancia. Centro Regional de Extremadura, 1986.
617. ROSANVALLON, A. *Les aspects économiques de l'émigration algérienne*. Grenoble. Institut de recherches économiques et de planification. Université des Sciences Sociales, 1974.
618. ROSE, E. et alii. *Colour and citizenship*. Londres: Oxford University Press for Institute of Race Relations, 1969.
619. ROSSI, A. *Probleme der Familientrennung beim verheirateten spanischen Arbeiter*. Sonderdruck. Schweizerische Zeitung für Gemeinnützigkeit, 1963.
620. ROUSSEL, A. «Les problèmes de santé publiques posés par la migration des travailleurs». París: *Bulletin de l'Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale*, vol. XXI, núm. 5, 1966.
621. ROUSSET, P. *Émigration, paupérisation et développement du capitalisme d'Etat en Algérie*. Brussel·les: Contradictions, 1975.
622. ROZENBERG, D. «El 'regreso' de los judíos a España. Una minoría en el proceso democrático». Madrid: *Política y Sociedad*, núm. 12, 1993.
623. RUBIO, J. *La emigración española a Francia*. Barcelona: Ariel, 1974.
624. RUDE-ANTOINE, E. *Le mariage maghrébin en France*. París: Éd. Karthala, 1990.
625. RUNNYMEDE TRUST BULLETINS. «Race and Immigration. Immigration changes in France». *Back Paper*, núm. 147, 1982.
626. RUSSO, G. *Quinze millions d'Italiens déracinés*. París: Les éditions ouvrières, 1964.
627. SAEZ, A. *¿Qué son los emigrantes?* Barcelona: La Gaya Ciencia, 1976.
628. SAFA, H. i DU TOIT, B. M. *Migration and Development*. La Haia: Mouton Publishers, 1975.
629. SALA-DIAKANDA, M. «Démographie africaine: tendances et perspectives». *Afrique Contemporaine*, núm. 145, 1988.
630. SALAH, A. *La communauté algérienne dans le département du Nord (1945-1972)*. Lille: Presses Universitaires, 1973.
640. SALEM, G. «Les marchands ambulants et le système commercial sénégalais en France». *Marchands ambulants et commerçants étrangers en France et en Allemagne Fédérale*. M^o Recherche l'Industrie, 1984.
641. SAMUEL, M. *Les Migrations soninké vers la France*. Thèse de 3e cycle de sociologie. Université René-Descartes, Sciences Humaines. Sorbonne, soutenue la 20-XII-1975.
642. SAMUEL, M. *Le prolétariat africain noir en France*. París: Editions François Maspero, 1978.
643. SÁNCHEZ ALBORNOZ, N. (Comp.) *Españoles hacia América. La emigración en masa, 1880-1930*. Madrid: Alianza, 1988.
644. SÁNCHEZ LÓPEZ, F. *Emigración española a Europa*. Madrid: Confederación Española de Cajas de Ahorros, 1969.
645. SARCEDA, R. i DE MIGUEL, P. *Statut juridique des étrangers résidant légalement en Espagne*. Brussel·les: Informe para la Comissió Europea, 1989.
646. SASSI, T. «Les travailleurs tunisiens dans la région parisienne». París: *Hommes et Migrations Etude*, núm. 109, 1968.
647. SAYAD, A. *L'immigration ou les paradoxes de l'altérité*. Boeck-Wesmael, 1991.
648. SCHILDKROUT, E. «Ethnicity, Kinship, and Joking Among Urban Immigrants in Ghana», a DU TOIT, B.; H. I. SAFA, *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
649. SCHILLER, G. «Dimensions politiques et économiques de la migration». *Colloque Européen sur les problèmes de la Migration*. 31 de gener—2 de febrer de 1974. Université Catholique de Louvain, (en ciclostil).
650. SCHLAFFAKE, R. i VON VOSS, R. *Vom Gastarbeiter zum Mitarbeiter*. Koeln: Informedia verlagsgmbh, 1982.
651. SCHREIBER, J. M. «Ethnicity as a Factor in Italian Temporary Worker Migration». a DU TOIT, B.; H. I. SAFA (Comp.) *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.
652. SHARP, J. «Relocation, labour migration, and the domestic predicament: Owaqwa in the 1980s». a EADES, J. (Comp.) *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
653. SIGUÁN, M. *Del campo al suburbio. (Un estudio de la inmigración en España)*. Madrid: Consejo de Investigaciones Científicas, 1959.
654. SIGUÁN, M. *Emigración y desarrollo económico*. Madrid: Arbor, 1965.
655. SIGUÁN, M. «Asimilación de los inmigrantes a la sociedad catalana: el punto de vista del psicólogo», a JUTGLAR, A. i altres *La inmigración en Cataluña*. Barcelona: Edima, 1968.
656. SIGUÁN, M. *El medio rural en Andalucía Oriental*. Barcelona: Ed. Ariel, 1972.

657. SIMON, G. *L'espace des travailleurs tunisiens en France*. Poitiers: Éd. Martineau, 1979.
658. SIMON, G. «La nouvelle donne migratoire en Europe du Sud». *Revue Européenne des Migrations Internationales*, vol. 2, núm. 1, 1986. Université de Poitiers.
659. SOCIÉTÉ FRANÇAISE POUR LE DROIT INTERNATIONAL. *Les travailleurs étrangers et le Droit International*. París: Ed. A. Pedone, 1979.
660. SOLÉ, C. «Identificación de los inmigrantes con la cultura catalana». Madrid: *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 9, 1980.
661. SOLÉ, C. *La integración sociocultural de los inmigrantes en Cataluña*. Madrid: CIS, 1981.
662. SOLÉ, C. *Los inmigrantes en la sociedad y en la cultura catalanas*. Barcelona: Ed. Península, 1982.
663. SOLÉ, C. «La immigració a Catalunya». Barcelona: *Perspectiva Social*, núm. 23, 1986.
664. SOLÉ, C. *Catalunya: societat receptora d'immigrants*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1988.
665. SOLÉ, C. *Situación social de las minorías étnicas en Ciutat Vella*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona: (en premsa), 1991.
666. SOLÉ, C. *Encuesta sobre racismo en Cataluña*. Barcelona: Informe per la Comissió Interministerial de Ciència i Tecnologia, (en premsa), 1992.
667. SOLÉ, C. i VICENS, J. «Integració, assimilació, explotació...?». Barcelona: *Perspectiva Social*, núm. 14, 1979.
668. SOLÉ, C. i HERRERA, E. *Trabajadores extranjeros en Cataluña. ¿Integración o racismo?* Anàlisis de les dades d'enquestes realitzades pel CITE, 1987. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1991.
669. SOMIA. «La santé des travailleurs algériens en France». París: *France-Algérie*, núm. 25, 1969.
670. SONKO-GODWIN, P. *Ethnic groups of the Senegambia region: social and political structures. Precolonial period*. Banjul: Government printer, 1986.
671. SONKO-GODWIN, P. *Ethnic groups of the Senegambia: a brief history*. Banju: Sunrise Publishers, 1986.
672. SONTZ, A. «Factory and Community in a West German Immigrant», a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER, *Migrants in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.
673. SOREL, A. *Emigración española en Europa*. Madrid: Zero ZYX, 1974.
674. SOW, F. «Migrations et urbanisation au Sénégal». *IFAN*, t. 42, núm. 1, 1980.
675. SPIEGEL, A. «Dispersing dependants: a response to the exigencies of labour migratin in rural Transkei», a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.
676. STICHTER, S. *Migrant Laborer*. Londres: Cambridge University Press, 1985.
677. STRUBELL, M. *Llengua i població a Catalunya*. Barcelona: Eds. La Magrana, 1981.
678. SWEARINGEN, W. D. *Moroccan Mirages*. Londres: I.B. Tauris and Co Ltd, 1988.
679. SWETLAND, C. «El gueto del alma: factores socioculturales de los programas de formación lingüística para trabajadores migrantes en Noruega», a ANDIZIAN, S. et alii, *Vivir entre dos culturas. La situación sociocultural de los trabajadores migrantes y sus familias*. Barcelona: Serbal-UNESCO, 1983.
680. TABOADA-LEONETTI, I. «Les élites d'origine étrangère», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
681. TAILLEFER, F. «Un pôle d'immigration dans la haute montagne pyrénéenne: l'Andorre». Toulouse. *Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest*, vol. 55, núm. 4, 1984, pàg. 421-439.
682. TALHA, L. *Les travailleurs maghrébins et l'économie française*. París: CRESM, 1973.
683. TALHA, L. *La migration maghrébine dans les rapports entre l'Europe industrialisée et le Maghreb retardé. Présentation de quelques approches théoriques*. Aix-en-Provence: CNRS et CRESM, 1974.
684. TALHA, L. «L'évolution du mouvement migrateur entre le Maghreb et la France». (1921-1972) *Maghreb-Machreq*, 1974.
685. TALHA, L. «La migration des travailleurs entre le Maghreb et l'Europe». *Revue Française d'Études Politiques Méditerranéennes*, núm. 6, 1975.
686. TALLET, B. «Espaces ethniques et migrations: comment gérer le mouvement?». *Politique Africaine*, núm. 20, 1985.
687. TAPINOS, G. «Migrations et particularisme regionaux en Espagne». París: *Population*, núm. 6, 1966, pàg. 1135-1164.
688. TAPINOS, G. *L'économie des migrations internationales*. París: Armand Colin i Fondation Nationale des Sciences Politiques, 1974.
689. TAPINOS, G. *Rapport sur l'immigration en Andorre. Diagnostique et perspectives*. Andorra la Vella: Mecanografiat, 1987.
690. TAPINOS, G. *Europa, entre la inmigración y la cooperación al desarrollo*. Barcelona: Itinera Cuadernos. Fundación Paulino Torras Domènech, 1992.
691. TAULA DE CANVI. «Nacionalisme i immigració». Barcelona: *Taula de Canvi*, núm. 20, 1980.
692. TEITELBAUM, M. S. *Les effets du développement économique sur les pressions de l'emigration dans les pays d'origine*. Rome: International Conference on Migration. OCDE, 1991.
693. TEMPS MODERNES, LES *L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
694. TERMES, J. *La immigració a Catalunya. I altres estudis d'històries del nacionalisme català*. Barcelona: Empúries, 1984.
695. THERBORN, G. «The Prospects of Labour and the Transformation of Advanced Capitalism». *New left Review*, núm. 145, 1984.
696. THOMAS, E. J. «Le phénomène migratoire et la retour des migrants en Turquie». a THOMAS, E. J. (Comp.). *Les travailleurs immigrés en Europe: quel statut?*. París: Les presses de l'Unesco, 1981, pàg. 183-214.
697. TODOROV, T. Z. *Cruce de culturas y mestizaje cultural*. Madrid: Júcar Universidad, 1988.
698. TOHARIA, L. et alii. *Análisis de la contratación temporal en España*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1991.
699. TOUHIDI, M. N. *La protección internacional de los refugiados*. Madrid: Comunidad de Madrid, 1990.
700. TREBOUS, M. *Migration et développement. Le cas de l'Algérie*. París: OCDE, Centre de Développement, 1970.
701. TREBOUS, M. *Vie et travail des Algériens en France*. París: Éd. du Jour. França. Algèria, 1974.
702. TRÍAS BERTRÁN, C. «El fenómeno migratorio en Barcelona y Madrid». Barcelona: *Conversaciones sobre inmigración interior*, 1966, pàg. 75-91. Patronato Municipal de la Vivienda.
703. TRIPIER, M. «Syndicats Ouvrieres Français. Immigration et Crises». París: *Pluriel-Debat*, núm. 21, 1980, pàg. 31-49.
704. UNIDO «The agro-based industries in Morocco: Key characteristics and rehabilitation issues». CERMAC, *Cahier*, núm. 89, 1991.
705. URIBE, E. «Tipología de una inmigración. Integración o racismo (Resumen del Estudio sobre la situación de los inmigrantes dirigido por Carlota

- Solé). Barcelona: *Documentos*. Revista editada por el CITE, núm. 1, 1990, pàg. 4-12.
706. UNION GÉNÉRALE DES TRAVAILLEURS SENÉGALAIS EN FRANCE. *Le livre des travailleurs africains en France*. París: Éd. Maspero, 1970.
707. UTRILLO, J. «El éxodo rural en Cataluña y zonas limítrofes». Madrid: *Revista Internacional de Sociología*, núm. 34, 36 i 38, 1951-52.
708. VALDIVIA, P.; MARTÍNEZ, M.; MATEOS, J. i RANSANZ, J. C. *Orientación y formación de los jóvenes inmigrantes de Majalahonda y Pozuelo*. Madrid: General, 1990.
709. VALERO, J. R. *La inmigración en la provincia de Alicante. 1960-1986*. Universitat d'Alacant. Departament de Geografia Humana. Tesi doctoral inèdita, 1989.
710. VALERO, J. *Regularización de Filipinos*. Madrid: Asti, 1989.
711. VALLVERDÚ, F. *La normalització lingüística a Catalunya*. Barcelona: Ed. Laia, 1930.
712. VALLVERDÚ, F. «Immigració i cultura catalana». Barcelona: *Nous Horitzons*, núm. 51, 1979.
713. VANDELLÓS, J. A. *La immigració a Catalunya*. Barcelona: Concurs Patxot i Ferrer, 1935.
714. VANDELLÓS, J. A. *Catalunya, poble decadent*. Barcelona: Biblioteca Catalana d'Autors Independents, 1935.
715. VÁZQUEZ MONTALBAN, M. «Immigració i cultura catalana». Barcelona: *Nous Horitzons*, núm. 60, 1980.
716. VELARDE FUERTES, J. «La estructura económica de España y los movimientos de población». Madrid: *Anales de Moral Social y Económica*, 1965.
717. VENTURINI, A. «An Interpretation of Mediterranean Migration». *Labour*, vol. 2, núm. 2, 1988.
718. VENTURINI, A. «Effects of the Extra-European immigration into European Labour market». AELE Conference, 1989.
719. VERBUNT, G. «Travailleurs étrangers, l'insuffisance de l'accueil». París: *Cahiers d'action religieuse et sociale*, 1968.
720. VERBUNT, G. «Intégration et désintégration de la famille». *Hommes et Migrations Documents*, núm. 771, 1969.
721. VERBUNT, G. «La nouvelle Politique Migratoire en France». París: CIEM *Dossier Migrations*, núm. 5, 1981.
722. VIARD, Ph. «Les crimes racistes en France. (1973-1983)», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.
723. VIDAL, T. «El reverso de la urbanización: la despoblación del campo en Cataluña». *Estudios geográficos*, vol. XXXI, pàg. 159-163, 1970.
724. VIDIELLA, R. «El veritable problema no són els immigrants». Barcelona: *Nous Horitzons*, núm. 9, 1967.
725. VIGORELLI, P. «Returning migrants re-employed in Italian industry». Geneva: *Migrations News*, núm. 2, 1969.
726. VILA, J. «Creixement econòmic i immigració», a VVAA *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra: Ed. Maià, 1991.
727. VILÀ, M. A. *Les migracions i Catalunya*. Barcelona: El llamp, 1984.
728. VILÀ VALENTÍ, J. i BOLÓS, M. «Las migraciones y las densidades e índices migratorios». Saragossa. *Geographica*, pàg. 89-97, 1960.
729. VILLACAMPA, E. «Programa de atención social a trabajadores temporeros —inmigrantes extranjeros— en Monegros». *Actas del Simposio sobre la Pobreza en Aragón*. Cáritas-Confer. de Aragón, 1989.
730. VON POTOBNSKY, G. «Los trabajadores migrantes y las normas de la OIT». *REDT*, núm. 19, 1984, pàg. 333-352. General.
731. VVAA. «La immigració a Barcelona». Barcelona: *Qüestions de la Vida Cristiana*, núm. 31, monogràfic, 1966.
732. VVAA. *Les immigrants du Maghreb*. París: Presses Universitaires de France, 1977.
733. VVAA. *Migration and the Transformation of Modern African Society*. Leiden: Afrika-Studiecentrum, 1978.
734. VVAA. «L'immigration maghrébine en France». núm. especial *Les Temps Modernes*, núm. 452-453, 1984.
735. VVAA. *L'immigration maghrébine en France*. París: Editions Denoël, 1985.
736. VVAA. «Racisme, antiracisme, étrangers étrangers». *L'Homme et la Société: Revue Internationale de Recherches et de Synthèses Sociologiques*, núm. 77-78, 1985.
737. VVAA. «La migración como factor de riesgo para la salud. (I)». *Gaseta Sanitària*, vol. V, núm. 29, 1986, pàg. 149-186.
738. VVAA. *L'emigration maghrébine de 1962 a 1985. Répertoire bibliographique*. Aix-en-Provence. Travaux et Documents de l'IREMAM, 1986.
739. VVAA. «Monde arabe: Migrations et identités». *Révue de l'Occident Musulmane et de la Méditerranée*, núm. 43, 1987.
740. VVAA. «Monográfico sobre el Mediterráneo». *Canelobre*, núm. 12-13, 1988. Mediterrània. General.
741. VVAA. *Análisis de las condiciones de vida y trabajo en España*. Madrid: Ministerio de Economía y Hacienda, 1989.
742. VVAA. *Estudios sobre el mundo árabe e islámico contemporáneo*. Madrid: Instituto de Cooperación con el Mundo Árabe, 1989.
743. VVAA. *El futuro de las migraciones*. Colección Informes de la OCDE, núm. 29. Madrid. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1989.
744. VVAA. «La nueva inmigración: ¿Un apartheid europeo?». València. *Revista De-*
- bats, núm. 28. Edicions Alfons el Magnànim, 1989.
745. VVAA. *Maghreb: les années de transition*. París: Masson, 1990.
746. VVAA. «Extranjeros». Madrid: *Éxodo*, núm. 4, monogràfic, 1990.
747. VVAA. *Situación de los extranjeros en España: Líneas básicas de la Política Española de Extranjería*. Comunicación del Gobierno al Congreso de los Diputados, 1990.
748. VVAA. «Los movimientos migratorios: la inmigración». Madrid. Monogràfic de la revista *Economía y Sociología del Trabajo*. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1991.
749. VVAA. 1991 *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra. Ed. Maià. (2ª Diada andorrana a la UCE, Prada, agost 1989).
750. VVAA. «Debat» a VVAA: *Els moviments migratoris a Andorra*. Andorra: Ed. Maià, pàg. 71-79 i 111-120, 1991.
751. VVAA. *El trabajador extranjero y la regularización de 1991*. Barcelona: Fundació Paulino Torras Domènech, 1991.
752. VVAA. «¿El laberinto europeo?». *Tiempo y Paz*, núm. 22, 1992.
753. VVAA *Movimientos migratorios en España*. Madrid: Friederich Ebert y Fe y Secularidad, 1992.
754. VVAA *Els estrangers a Espanya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1992.
755. WALLERSTEIN, I. «Migration in West Africa: the political perspective», a KUPER, H. *Urbanization and Migration in West Africa*. University of California Press, 1965.
756. WALTON, J. «The third 'New' International Division of Labour». WALTON, J. (ed.) *Capital and Labour in the Urbanised World*. Londres: Sage, 1985.
757. WARD, D. *Cities and Im-*

migrants. Londres: Oxford University Press, 1971.

758. WATSON, J. L. (Comp.) *Between two cultures*. Oxford: Basil Blackwell, 1977.

759. WEBNER, P. «Enclave economies and family firms: Pakistani traders in a British city», a EADES, J. (Comp.), *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres: Tavistock Publishers, 1987.

760. WEEXSTEEN, R. «L'émigration algérienne en France». *Le monde diplomatique*, 1974.

761. WEIS, R. «Control de la fuerza de trabajo y remesas de fondos: bazas de la migración soninké». *Migracions estrangeres i diversitat cultural*. IV Col·loqui de l'Institut Català d'Antropologia/ I Simposi FAAEE. Barcelona, del 26 al 30 d'abril de 1993, (en premsa).

762. WEBNER, P. «Enclave Economie and Family forms: pakistani traders in a British city», a EADES, J. (Comp.) *Migrants, Workers and the Social Order*. Londres, Tavistock, 1987, pàg. 213-233.

763. WHITEFORD, S. i ADAMS, R. N. «Migration, Ethnicity, and Adaptation: Bolivian Migrant Workers in Northwest Argentina», a DU TOIT, B.; H. I. SAFA, *Migration and Urbanization*. La Haia: Mouton, 1975.

764. WILPERT, C. «International Migration and Ethnic Minorities. New Fields for Post-war Sociology in the Federal Republic of Germany». *Current Sociology*, vol. 32, núm. 3, 1984, pàg. 305-352.

765. WORSLEY, P. *The three Worlds*. Londres: Weindenfield & Nicolson, 1984.

766. YÜCEL, A. E. «Turkish Migrant Workers in the Federal Republic of Germany: A Case Study», a BUECHLER, H. C.; J. M. BUECHLER. *Migrant in Europe. The Role of Family, Labor and Politics*. Nova York: Greenwood Press, 1987.

767. ZACHARIAH, K. C. i CONDE, J. *Migration in West Africa*. Washington: Oxford Univer-

sity Press, 1981.

768. ZAHROUI, A. «Le retour: mythe ou réalités?». París: *Annuaire de l'Afrique du Nord*, vol. XX. Maghrebins en France: Émigrés ou Immigrés?, 1981, pàg. 229-246.

769. ZAÏD, B. «Au jour le jour», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.

770. ZAÏD, B. «Ici ou là-bas?», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.

771. ZAÏD, B. «La valise pèse lourd», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.

772. ZAÏD, B. «L'Amour?», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.

773. ZAÏD, B. «L'Ulcère», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.

774. ZAÏD, B. «Mariage», a *Les Temps Modernes, L'immigration maghrébine en France*. París: Denoël, 1985.

775. ZAMORA, F. i LEBON, A. «How many foreigners left France between 1975 and 1982?». Poitiers. *Revue Européenne des Migrations Internationales*, núm.1, 1985, pàg. 67-80.

776. ZEHRAOUI, A. *Les travailleurs algériens en France*. París: Éd. Maspero, 1976.

777. ZEHRAOUI, A. «La politique algérienne d'émigration et de retour des émigrés». *Pluriel*, núm. 19, 1979.

778. ZEROULOU, Z. i COURAU, B. *Migration, marché unique et pauvreté*. Problèmes de Recherche. Communauté Européenne, 1991.

779. ZOUGGARI, A. i VIGNET, J. (Coord.). *Jbala. Histoire et société. Etudes sur le Maroc du Nord-Ouest*. París/Casablanca: CNRS/Wallada, 1991.

780. ZUBAIDA, S. (ed.) *Race and racialism*. London: Tavistock Publications, 1970.

Índex toponímic i temàtic

Aculturació, 285

Àfrica, 27, 52, 56, 90, 96 11, 123, 146, 265, 295, 303, 343, 358, 410, 415, 532, 604, 629, 706, 733, 767

Àfrica negra, 409, 453, 642

Àfrica occidental, 434

Àfrica subsahariana, 607

Àfrica del Nord, 768

Alacant, 709

Albània, 139

Alemanya, 30,, 227, 260, 264, 313, 398, 481, 515, 593, 672, 764, 766

Alemanya i França, 277

Alemanya i Suècia, 506

Algèria, 11, 12, 13, 44, 51, 67, 71, 72, 77, 78, 97, 117, 119, 185, 186, 187, 221, 300, 308, 323, 342, 349, 371, 405, 425, 431, 487, 488, 522, 538, 551, 617, 621, 630, 669, 700, 760, 776, 777

Almeria, 18

Amèrica, 643

Amèrica Llatina, 151, 338, 566

Andalusia, 174, 175, 176, 198, 344, 345, 419, 468, 469, 533, 656

Andorra, 41, 55, 60, 137, 288, 297, 615, 681, 689, 726, 749, 750

Anglaterra, 296, 478

Antiga URSS, 675

Antiracisme, 736

Àrabs, 31, 85

Argentina, 86, 243, 244, 245, 246, 247, 421, 467, 763

Àsia, 427

Assimilació, 655, 667

Astúries, 254

Atenció social, 729

Austràlia, 48

Autonomies (Espanya), 46, 106, 141, 142, 149, 229, 285, 286, 304, 305, 456, 458, 476, 479, 510, 519, 520, 526, 540,

550, 554, 558, 561, 562, 583, 584, 586, 587, 614, 660, 627, 677, 691, 702, 712, 713, 715, 724, 731

Bantus, 451

Barcelona, 16, 32, 36, 87, 88, 90, 106, 143, 150, 199, 285, 286, 476, 526, 550, 583, 731

Barcelona i Madrid, 702

Beduïns, 477

Bèlgica, 61

Bembibre del Bierzo, 153, 154

Bibliografia, 474

Bolívia, 763

Camp de Tarragona, 21

Canadà, 48

Canvi social, 557

Capitalisme, 440

Carib, 343

Castella, 557

Castella-Lleó, 531

Catalunya, 17, 46, 116, 141, 142, 149, 165, 192, 193, 209, 210, 229, 304, 305, 367, 368, 369, 392, 393, 395, 397, 400, 439, 447, 455, 456, 458, 462, 468, 475, 479, 492, 499, 510, 519, 520, 533, 540, 554, 558, 561, 562, 574, 584, 586, 587, 591, 614, 627, 655, 660, 661, 662, 663, 664, 666, 668, 677, 691, 694, 695, 707, 711, 712, 713, 714, 715, 723, 724, 727, 761

Ceuta, 374

Ciutat Vella (Barcelona), 665

Colòmbia, 503

Commonwealth, 237, 388

Comunitat Autònoma de Madrid, 382, 585

Comunitat Valenciana, 6

Contractació temporal, 698

Costa Brava, 184

Criminalitat, 515, 722

Cuba, 291

Cultura de la diversitat, 391

Demografia, 502

Densitat i Índexs migratoris, 728

Descentralització demogràfica, 255

Desenvolupament, 352

Desenvolupament econòmic, 424